NUMMER 22 DONDERDAG 3 JUNI 1926 26STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Verslag over 1925

van het Tehuis voor Ned. Ind. Bedienden „Persinggahan" gevestigd te 's-Gravenhage, van Boetzelaerlaan 2.

Raad van Beheer: R. Zuijderhoff, Voorzitter; A. Rademaker, Onder-Voorzitter; G. Hen-, Penningmeester; Mevrouw D. Raedt van Oldenbarnevelt, J. P. J. Barth.

Regeeringscommissaris: G. J. Oudemans.

Directeur: F. de Munnik.

Raad van Beheer. In de samenstelling van den Raad van Beheer had dit jaar geen verandering plaats.

Financiën. De inkomsten bedroegen *f* 10880.56 de uitgaven *f* 10793.36.

Huisvesting. In het verslagjaar werden 89 (101) *) bedienden in het Tehuis opgenomen, n.l. 72 (92) vrouwelijke en 17 (9) mannelijke, met te zamen ..98 (2837) logeerdagen. Hun gezondheidstoestand liet over het algemeen weinig te wenschen over. Twee bedienden moesten in het Gemeente-Ziekenhuis worden opgenomen. De eene, een baboe, kon na eenigen tijd hersteld het Ziekenhuis verlaten, doch de andere, een „djongos", overleed er. Bij zijn begrafenis was een groot aantal baboes en djongos tegenwoordig; de gebruikelijke Mohammedaansche plechtigheden werden door de Javaansche mannen verricht.

Gezellig samenzijn. Het bleek ook dit jaar, dat de baboes en djongos, die in den Haag en omstreken in betrekking zijn, gaarne in hun vrijen tijd „Persinggahan" bezoeken om samen den avond gezellig door te brengen. Meermalen was de recreatiezaal geheel gevuld.

Bij gelegenheid van het Javaansch Nieuwjaar werd wederom de zaal door de bedienden aardig versierd. Er was toen twee dagen feest, waarbij de muziek van een eenvoudige gamelan mechielp om voortdurend een opgewekte stemming te onderhouden. Ook zijn eenige groote selamatans gegeven, waarbij meer dan tachtig bedienden bijeen waren.

Arbeidsbeurs. Het aantal aanvragen om een bediende bedroeg 386 (420). Het grootste deel daarvan was voor betrekkingen in den Haag of omstreken. Slechts aan een klein gedeelte van deze aanvragen kon worden voldaan. Daarentegen waren er voor de reis naar Indië altijd voldoende baboes beschikbaar.

Hulp en raad. Vaak werd ook in dit verslagjaar hulp en raad van „Persinggahan" ingeroepen. Naar beste weten werden die verstrekt, terwijl in geschillen tusschen bedienden en hunne meesters in den regel eene voor beide partijen bevredigende oplossing gevonden werd.

Een baboe, die door de Politie drie dagen was aangehouden, omdat zij verdacht werd twee bank-

*) De hier en elders tusschen haakjes geplaatste getallen hebben betrekking op het jaar 1924.

biljetten, ten nadeele van haren meester, te hebben ontvreemd, werd, nadat die biljetten in zijn huis waren teruggevonden, op zijn verzoek en voor zijn rekening in het Tehuis onderdak gebracht. Spoedig werd voor haar een andere dienst gevonden, waarin zij nu al sedert maanden, tot volle tevredenheid van hare nieuwe meesteres, werkzaam is.

Een baboe, die voor het eerst in Nederland was en zich in Amsterdam ongelukkig gevoelde, werd, volgens haar zeggen, door haar meester naar de Javakade aldaar gebracht en, met het benoodigde geld voor een spoorkaartje naar den Haag, overgegeven aan een Javaanschen hutjongen, die haar naar het station bracht. Door een behulpzame dame, die ook in den Haag moest uitstappen, werd de baboe naar „Persinggahan" gebracht. De vrouw wist noch den naam van de familie, noch dien van de boot, waarmede zij naar Nederland was gekomen. De baboe zag er bij haar komst in den Haag ellendig uit. In het Tehuis gevoelde zij zich spoedig op haar gemak en binnen korten tijd was voor haar een geschikte dienst gevonden.

In Mei meldde zich bij het Tehuis een baboe, die in Londen op den trein was gezet met een kaart aan een band om den hals, waarop aan de voorzijde met groote letters geschreven stond: „Miss Sabinah, Passenger to Rotterdam via Gravesend" en aan de andere zijde: „Den Haag, van Boetzelaerlaan 2". Ook deze baboe kon geen inlichtingen geven omtrent den naam van de boot en de familie waarmede zij naar Europa gekomen was.

Hierbij kan nog worden aangeteekend dat voor de toekomst in dergelijke gevallen meer kans zal bestaan achter de namen te komen van de families welke de bedienden meebrachten, doordat sedert eenigen tijd de Maatschappij „Nederland" en de „Rotterdamsche Lloyd", op verzoek van het Departement van Koloniën, aan „Persinggahan" een opgaaf van de meegebrachte bedienden doet toekomen.

Het bovenstaande moge voldoende zijn om aan te toonen dat „Persinggahan" in een bestaande behoefte blijft voorzien.

Namens den Raad van Beheer:

R. ZUIJDERHOFF, *Voorzitter.*
F. DE MUNNIK, *Secretaris.*

Exploitatierekening van „Persinggahan" over 1925.

Debet.

Bedrijfskosten	f	5503,91
Tractementen	„	3690,70
Aanvulling en onderhoud	„	1598,75
Saldo	„	258,48
	f	11051,84

Credit.

Saldo 1924	f	171,28
Subsidie	„	8200,—
Vergoeding voor logies	„	2633,—
Interest	„	47,56
	f	11051,84

BALANS.

Debet.

Aan		
Ned. Handel Mij.	f	3704,44
Cassa	„	258,54
Meubilair		p.m.
	f	3962,98

Credit.

Per		
Diverse Crediteuren	f	3704,50
Exploitatierekening Saldo	„	258,48
	f	3962,98

Statistiek van „Persinggahan" over de jaren 1920 tot en met 1925.

Jaar.	Aanvragen.	Aanbiedingen.	Opgenomen bedienden			Loge-dage[n]
			Vrouwen	Mannen	Totaal	
1920	366	183	87	16	103	164[illegible]
1921	440	271	126	23	140	255[illegible]
1922	427	332	102	21	123	297[illegible]
1923	441	288	107	11	118	273[illegible]
1924	420	277	92	9	101	283[illegible]
1925	386	284	72	17	89	349[illegible]

F. DE MUNNIK.

Het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West"

(in verband met den economischen toestand van Ned. Oost en West-Indië).

Verslag over het jaar 1925.

Kon reeds in het vorige jaarverslag gewag w[or]den gemaakt van den verbeterden economisch[en] toestand in Nederlandsch Oost-Indië in verge[lij]king met dien in de daaraan voorafgaande malais[e]jaren, in het jaar 1925 kan de algemeene toestan[d] zoowel op Java als op de buitengewesten al[s] gu[n]stig worden aangemerkt.

Belangrijke gegevens omtrent de productie v[an] het Groot-landbouwbedrijf op Java vinden wij a[an]geteekend in de September-aflevering van 1925 v[an] het Tijdschrift voor Economische Geographie v[an] de hand van Dr. S. van Valkenburg en vermeen[en] wij belangstellenden voor bijzonderheden daarna[ar] te moeten verwijzen.

De bij het artikel gevoegde groote, mooi ui[tge]voerde, productiekaart van Java en Madoera, o[p] schaal van 1 : 750000, bewerkt aan de Topo[gra]phische inrichting te Weltevreden, doet al dade[lijk] in het oog vallen de tegenstelling van Oost- [en] West-Java, wat de cultures betreft.

West-Java is het land van de thee en de kina [en] met slechts enkele sporen van de vroegere koffi[e]cultuur.

Suiker dringt alleen bij Cheribon West-Java bi[n]nen en tabak komt er bijna niet voor (alleen [te] Garoet in de Preanger Regentschappen).

Oost-Java daarentegen heeft èn suiker èn tab[ak] in de laagvlakte, en zijn koffie in de bergstreke[n] maar thee en kina behooren tot de uitzondering[en]. En tusschen deze twee ligt Midden-Java, niet als e[en] overgangszône, maar, wat de bergcultures betre[ft] een gebied op zich zelf. Op Oost- en West-Java vin[dt] men groote ondernemingen met één of twee gew[as]sen (thee — kina, thee — rubber, rubber — koffi[e]).

Midden-Java daarentegen is het land van [de] kleine perceelen, met een mengelmoes van aller[lei] cultures. Men noemt dit wel eens *„de Kruidenier[s]winkel van Java"*. Aanplantingen van cacao, co[ca], nootmuskaat, castilloa, ficus, vezel, hevea, liber[ia] robusta, klappers, peper, kapok, thee, kina en [...] vindt men op kleinen afstand bij elkander. [...] rubber heeft evenwel haar zegetocht gedaan over [het] geheele eiland, terwijl het toch vrijwel zeker is, d[at] de suikerindustrie op Java, vooral wat techniek [be]treft, in de geheele wereld bovenaan staat.

De merkwaardige snelle ontwikkeling van de[n] rubbercultuur valt nog in meerdere mate te constateeren in de buitengewesten Borneo, Sumatra [en] omliggende eilanden en andere eilandengebie[den] van onzen Archipel.

Behalve Borneo, zijn op Sumatra de bij uit[stek] vruchtbare alluviale landen in het Gouvernem[ent] Oostkust van Sumatra en die zuidelijk daar[van] langs de Oostkust van het eiland gelegen, in [het] Kwantan-, Indragiri-, en Djambi-stroomgebied [en] het gewest Palembang, wel bij uitnemendheid vo[or] een laagland-cultuur als rubber geschikt.

De rubberondernemingen, zoowel Europeesche als inlandsche, zijn daar dan ook als paddestoelen uit den grond gerezen en leverden reeds een prachtige productie op, wat merkbaar was aan de hooge uitvoercijfers van het rubberartikel. Alleen de waarde van den Inlandschen rubberuitvoer kan voor 1925 geschat worden op *f* 250.— millioen. Het droog product in tonnen uitgedrukt, ziet er voor het afgeloopen jaar 1925 als volgt uit:

Westerafdeeling van Borneo 18.000, Zuid- en Oosterafdeeling 16.000, Djambi 15.000, Palembang 13.000, Atjeh en Sumatra's Oostkust 11.000, Riouw (met Indragiri) 8.000, Sumatra's Westkust 3.000, Tapanoelie 3.000, Banka 1.000.

De bevolkingsrubbercultuur verbreidt zich nog steeds verder, o.a. in den laatsten tijd in de Lampongs (waar men ook zeer wel vaart bij den peperaanplant) en in den laatsten tijd ook op het eiland Nias.

De enkele cijfers omtrent de uitvoerwaarde van de Inlandsche rubber ten opzichte van de totale uitvoerwaarde van de buitengewesten uit de voorgaande jaren, zullen genoeg kunnen zeggen over den juisten omvang.

In 1922 werd aan Inlandsche rubber uitgevoerd: *f 14 millioen*, waartegen de totale uitvoerwaarde der buitengewesten gesteld kan worden op rond *f 620 millioen.*

Voor 1923 zijn deze cijfers respect. te stellen op: *f 14 millioen en f 550 millioen*, terwijl die voor 1924 bedragen *f 74 millioen* tegen *f 630 millioen.* (Zie „De beteekenis van de inlandsche cultuur in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 14 Mei 1926, Avondblad A, bldz. 1).

Het zou ons te ver voeren bij de beschouwing van het verblijdend proces van de verbreiding der culturen en van de voorwaarden van hun economische opkomst, niet alleen op Sumatra, maar ook op Borneo, Celebes, de Molukken en andere eilandengebieden, hier nader stil te staan.

Alleen voor zooveel Sumatra betreft, het land der toekomst wel bij uitnemendheid, beslaande een gebied dertien maal grooter dan Nederland en ruim drie maal Java en Madoera, meenen wij vooral de aandacht te moeten vestigen op het Sumatra-nummer van de „Locomotief", Overzee-editie van September 1925.

Zeer belangrijke artikelen over mijnbouw, over Sumatraansche waterkrachten, over de machtige beteekenis van Deli als centrum van ondernemingszin, over de problemen van den Inlandschen landbouw, over de beteekenis van het tegenwoordige Atjeh en zoovele andere artikelen van allerlei aard, vindt men in het Locomotief-nummer van deskundige hand, bijdragen, die ons tot het inzicht brengen, dat Sumatra meer dan tot dusver aandacht verdient als werkgebied van het grootkapitaal, als demonstratieveld ook van inheemsche energie, als natuurlijk afzetgebied van Java's overbevolking, als in waarde toenemend effect voor den Staat ter bestrijding van een ruim deel der bestuurskosten in de nog minder productieve deelen van den Archipel.

Vestigen wij thans onze oogen op het jarenlang onder een algemeene malaise zuchtende *West-Indië*, dan kan het ons niet anders dan verheugen, dat wij, aan de hand van het door de Vereeniging voor Handel en Nijverheid in *Suriname* uitgebracht verslag over den economischen toestand van dat gebiedsdeel in Amerika (vastgesteld in April 1925 en tot dat tijdstip bijgewerkt) in iets opgewekter toon kunnen schrijven dan sedert een reeks van jaren het geval was. De wanverhouding tusschen de cijfers van in- en uitvoer verdwijnt aldaar geleidelijk, teeken op een stabiliseering van den toestand. Behalve voor cacao, welke cultuur steeds meer achteruit gaat, zijn de omstandigheden voor het landbouwbedrijf volgens vermeld verslag verbeterd. De koffie-productie blijft toenemen door het vruchtdragend worden van jonge aanplantingen, terwijl de bestaande suikerplantages het bedrijf en de cultuur belangrijk uitbreiden, waardoor weldra het bewijs staat geleverd te worden dat Suriname voor denzelfden kostprijs als Java, suiker kan produceeren, wat zeker grooten invloed zal hebben op de willigheid voor deze cultuur, nu reeds blijkende uit de verschillende voor onderzoek van nieuwe terreinen voor de suikercultuur ingekomen aanvragen, w.o. van gunstig bekende handelshuizen in Nederland.

Letten wij ook op het in de laatste jaren zich vrij snel ontwikkelende bauxietbedrijf (exploitatie van het aluminiumerts op Moengo) hetwelk in 1924 reeds vijfmaal grooter hoeveelheid uitvoerde dan in 1923 en over 1925 nog een belangrijker uitbreiding onderging, dan bestaan er gegronde redenen om voor Suriname een kentering ten goede te verwachten.

Het oordeel in buitenlandsche deskundige kringen is dan ook, dat een groote toekomst is weggelegd voor de bauxietindustrie in de Guyana's. (Verslag van de Amerikaansche Geological Survey, Departement van Binnenlandsche Zaken van Bauxiet en Aluminium, 1923). Uitvoer van Bauxiet in tons in 1924: 60.032 tegen 13.047 in 1922.

Hiermede in strijd is evenwel hetgeen de nieuw opgetreden Minister van Koloniën, Dr. J. C. Koningsberger, heeft gezegd, (Vergadering van de Tweede Kamer van 28 April 1926), dat, helaas nog steeds hetzij de moederlandsche fiscus, hetzij het moederlandsche kapitaal, niet veel lust toont om zich te interesseeren voor Surinaamsche ondernemingen.

Evenzoo is dit het geval met het artikel in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 29 April 1926, Ochtendblad C: „De begrooting van Suriname", dat Suriname nog steeds blijft „het zwakke Kindje, dat „jaar in jaar uit schatten aan dokter en apotheker „kost en toch altijd nog maar blijft voortsukkelen, „zonder dat van eenige beterschap gesproken kan „worden. Wanneer zal de patiënt hersteld (en bij „gebrek aan noodzaak de Schatkist van het Moeder- „land voor Suriname gesloten) zijn?"

Wat tenslotte in ons overzichtelijk verslag omtrent den economischen toestand van Nederlandsche gebiedsdeelen buiten Europa nog ontbreekt is het eiland *Curaçao.*

Als met blijdschap vermeldt het Verslag van de Kamer van Koophandel en Nijverheid op dat eiland, uitgebracht den 9den Juli 1925 te Curaçao, bldz. 16:

„Zeer druk scheepvaart (speciaal stoomvaart) en „vreemdelingenverkeer; veel belangstelling voor „Curaçao van uit het buitenland; bloei van den „handel; een bijna uitstekende economische toe- „stand der bevolking in het algemeen; toevloeiing „van de gouvernements-inkomsten in die mate, dat „naar de voorloopige uitkomsten althans deze de „uitgaven dekken, ziedaar in hoofdzaak de gunstige „factoren, waardoor het afgeloopen jaar zich voor „ons eiland kenmerkte".

Na in het „Bijzonder gedeelte", op bldz. 30 van het Verslag een uitvoerige schets gegeven te hebben van den toenemenden bloei van de Curaçaosche Petroleum Maatschappij, die alleen aan stookolie aan schepen in 1924 leverde 117.000 ton tegen in 1919 23.100 ton, maakt het nog eigenaardig, als een duidelijk teeken van ruime verdiensten, melding van het bloeien van de vele koffiehuizen en restaurants op het eiland. Triomfantelijk eindigt het „Algemeen Gedeelte" van het Verslag, bldz. 28: „De groote armoede van vroegere jaren is echter geluk- „kig geweken en we gaan de toekomst hoopvol „tegemoet. Wel mogen we dankbaar zijn."

Met voldoening vergelijkt ook de Amigoe di Curaçao de cijfers van het scheepvaartverkeer van Curaçao met de jongste cijfers van Amsterdam.

Het aantal zeeschepen, binnengekomen in de haven van *Amsterdam* bedroeg in 1924: 3016, bruto inhoud 18.101.186 M^3.; in 1925: 2990, bruto inhoud 18.625.534 M^3. Voor Curaçao: in 1924 3175 schepen, bruto inhoud 12.646.306 M^3.; in 1925: 3469 schepen, bruto inhoud 19.036.165 M^3, zoodat zoowel het aantal schepen als de bruto-inhoudsmaat alsook de jaarlijksche stijging voor Curaçao veel aanzienlijker is dan voor Amsterdam.

Daaronder plaatst het blad ook de cijfers van Rotterdam, om te doen zien hoe ver Curaçao's overigens zoo snel zich ontwikkelende havenbeweging daarvan nog is verwijderd. (Zie de Nieuwe Courant van 9 Maart, Avondblad).

Dient 1926 zich, zooals hierboven aangetoond, voor Curaçao als een geheel beschouwd, onder de gunstige voorteekenen aan, voor wat in het bijzonder de *Bovenwindsche groep eilanden* betreft, zijn de vooruitzichten niet gunstig te noemen. De landbouw, het eenige middel van bestaan van het gros der bevolking, gaat er achteruit, de emigratie houdt aan. De tijd is niet ver meer af, dat de regeering zich ernstig zal hebben af te vragen of er ten aanzien van deze groep eilanden geen ingrijpende veranderingen in de bestuursadministratie zal dienen te worden gebracht.

Zondert men bovengenoemde eilandengroep uit, dan is het afgeloopen jaar in economisch en financieel opzicht in sterker mate nog dan zijn onmiddellijke voorganger er een geweest van *opbloei allerwege, van vooruitgang op schier elk gebied.* (Zie voor bijzonderheden „Curaçao — in het jaar 1925", in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 15 Januari 1926, in 't Ochtendblad B, bldz. 1).

Waar uit bovenstaande vluchtige schets blijkt, dat thans de economische toestand van de beide Indiën, na de doorstane jaren van malaise, reden tot tevredenheid geeft, daar mag de verwachting worden uitgesproken, dat de Overzeesche gebieden in de eerste plaats aan Hollandsche jongelieden, althans binnen afzienbaren tijd, weer als voorheen (n.l. vóór den wereldoorlogstijd) de gelegenheid zullen openen er hun levensberoep op welk gebied ook, te kiezen, zij het ook onder veel gewijzigde omstandigheden. Deze zijn geen andere dan dat zij, alvorens er heen te gaan, zich een dosis nuttige kennis moeten hebben bijgebracht, om met succes hun taak in Indië te gaan aanvaarden, want meer en meer is uitgesloten, dat men een „baar", die van taal noch zede eenig begrip heeft, aanstonds een zelfstandige positie geeft in een bedrijf met Oostersche arbeidskrachten.

De Locomotief van 22 Aug. 1925 brengt het ten overvloede ons in herinnering, dat de steeds ingewikkelder verhoudingen, waaronder het groote Westersche bedrijf in Indië heeft te werken, steeds zwaarder eischen stellen, en wie zullen aan die eischen beter kunnen voldoen, dan zij, die inzicht hebben verkregen in de beteekenis van het bedrijf, in de economie van het land.

Zonderen wij de Hollandsche sollicitanten uit, die voor de een of andere bureau-administratieve betrekking op handelskantoren in Ned.-Indië een werkkring zochten en zich daarvoor om advies bij het Informatie-Bureau aanmeldden, dan kan ten aanzien van de overige Hollanders, n.l. de sollicitanten voor een betrekking bij de Cultures in den meest uitgebreiden zin, verklaard worden, dat zij voor het meerendeel niet aan de vermelde eischen voldeden en alleen een heenkomen zochten naar Oost- of West-Indië, omdat de malaisetoestand in ons land hen ter verkrijging van een levenspositie daartoe dwong. Zij behoorden grootendeels, evenals in vorige jaren tot de weinig ontwikkelden, voor zoover zij slechts lager-, enkelen Mulo-onderwijs hadden genoten.

Onder hen kwamen ook weer, meer dan in 1924, gestudeerden voor aan onze Hooge en Middelbare scholen, die in ons land vergeefs hadden beproefd een passenden werkkring te vinden.

De betrekkelijk vele buitenlanders, grootendeels van Tschecho Slowakeische nationaliteit, die zich in 1925 hoofdzakelijk schriftelijk tot het Informatie-Bureau wendden, ten getale van 159 (mondeling 5, totaal 164), in 1924: 145, behoorden weer voor het meerendeel tot de categorie der intellectueel ontwikkelden, als ingenieurs, doctoren, apothekers, technici, bedrijfsleiders van fabrieken, handelaren, enz., w.o. ook weder zich gewezen officieren bevonden, die zich gaarne bij het Indische leger of bij de politie ingelijfd zagen, niettegenstaande tot hen moet zijn doorgedrongen de bekendmaking, dat voor hen geen gelegenheid bestaat om voor den Indischen dienst te worden uitgezonden.

Als gewoonlijk in onze jaarverslagen kunnen wij het best de ingewonnen informaties rangschikken als in het hieronder staand overzicht rubrieksgewijze vermeld, n.l.:

	Schriftelijk	Mondeling	Tot…
Betreffende gouvernementsbetrekkingen	23	7	[illegible]
Betreffende particuliere betrekkingen	374	125	[illegible]
Betreffende de reis, het leven, den levensstandaard, de kleeding, het land en volk en de bevolking en toestanden in Indië	9	18	[illegible]
Betreffende een bepaalde plaats of streek	10	10	[illegible]
Betreffende boekwerken en brochures over Indië en die over betrekkingen aldaar	78	58	[illegible]
Betreffende de opleiding, studiekosten en vereischten tot ambten en bezoldigingen	38	38	[illegible]
Betreffende informatie aangaande de meest uiteenloopende onderwerpen	86	279	[illegible]
In 1925	618	543	[illegible]
In 1924	541	651	[illegible]

Onder de rubriek betreffende de meest uiteenloopende onderwerpen zijn begrepen de personen die woningen of apartementen hadden te verhuren of te verkoopen en pensions hielden (69);

families, die bij voorkeur Indische kinderen in hun gezin wenschten op te nemen (145);

dames, die zich aanboden voor het besturen van een huishouding in Ned.-Indië of als kinderjuffrouw in Europeesche gezinnen daar te lande (

personen, die inlandsche bedienden wenschten in dienst te nemen en daartoe de hulp inriepen van „Persinggahan" (13);

totaal van bovenstaande cijfers 265 (in 19 222).

Van de serie boekwerkjes, gevende uitvoerige lichtingen over Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche gewesten, is thans nog in werking No. 2: De geëmployeerde bij de Java-suikerindustrie.

Het debiet der boekwerkjes in 1925 bedroeg f 54.60, tegen f 75.85 in 1924.

Verkocht werden tegen den kostenden prijs:

74 boekjes met een opbrengst van .... f 29

75 boekjes, verkocht met 50 % reductie met een opbrengst van .... „ 13

36 boekjes, verkocht van de boekjes: Onze Koloniën, met een opbrengst van „ 12

Aantal boekjes gratis verstrekt: 41 ex.

f 54

In het geheel bedroeg de omzet van de boek 226, tegen 316 in 1924.

Het is ook hier wederom de plaats om met erkentelijkheid te gewagen van de zoozeer op prijs gestelde medewerking en hulp, zoowel door de Afdeeling van het Ministerie van Koloniën als door het Inlichtingsbureau voor den Indischen dienst genoemd Departement verleend, waar deze ingeroepen werd voor het geven van de noodige inlichtingen omtrent betrekkingen in 's lands dienst en wat daarmede in verband staat.

Waar wij boven de verwachting uitspraken, werkzoekenden in ons land in verband met den verbeterden economischen toestand in Ned.-Oost-Indië in het bijzonder, aldaar, althans binnen afzienbaren tijd, wederom in verschillende particuliere betrekkingen zullen kunnen worden geplaatst, daar mogen wij ten slotte niet verhelen, dat in de gegeven omstandigheden, hun kansen om in Indië terecht

komen niet gunstig zijn.

Met betrekking tot de uitzending uit Nederland merkte de Directeur van Justitie nog in den Volksraad op, dat het ongetwijfeld te betreuren viel, dat Maatschappijen menschen uit Nederland uitzenden wanneer zij in Indië goede werkkrachten konden krijgen. Reeds hierover was vroeger met het Opperbestuur gecorrespondeerd, doch dwang van Overheidswege bleef hier uitgesloten. Intusschen werd het nuttig geacht op deze kwestie nog eens de aandacht te vestigen:

omdat dit de betrokkenen tot het inzicht zal brengen, dat zij goed doen in het belang der samenleving, en ook ter besparing van eigen kosten, eerst eens in Indië naar sollicitanten om te zien, alvorens die uit Nederland te betrekken;

omdat het werkzoekenden in Nederland zal weerhouden om op goed geluk naar Indië te trekken in de hoop daar wel een bestaan te zullen vinden (Handelingen Volksraad, 1e gew. zitting 1925, bldz. 564) — zie „Beknopte Sociaal Economische Kroniek van Nederland, de Koloniën en het Buitenland", tweede kwartaal 1925 (Vervolg), Nederlandsch-Oost-Indië", bldz. 54.

In dezelfde Kroniek over het vierde Kwartaal 1925, vinden wij onder rubriek „Arbeidsbemiddeling, Werkeloosheid en Arbeidsbeurzen", bldz. 27, vermeld, dat binnenkort te Batavia vermoedelijk wederom een gemeentelijke geheel gereorganiseerde arbeidsbeurs zal kunnen worden geopend; in Semarang werd in November (1925) een Tehuis voor dakloozen opgericht, dat ten doel heeft aan behoeftige Europeanen een onderdak te verschaffen, maar tevens in de toekomst zich met arbeidsbemiddeling zal bezig houden (Locomotief, 5 November 1925).

De arbeidsbeurs te Bandoeng plaatste in 1925 tot met November 290 werkzoekenden, terwijl aan het eind dier maand nog 837 werkzoekenden ingeschreven stonden. Door de beurs te Soerabaja werden vanaf medio April tot en met November 293 ... geplaatst; ingeschreven bleven 1105 werkzoekenden (waarvan 589 Eur., 190 Chin. en 426 ...). De particuliere beurs te Medan, waar alleen Europeanen worden ingeschreven, plaatste tot en met October 39 personen.

Met open armen worden reeds om bovenvermelde redenen de Hollandsche jongelui in Indië niet ontvangen, terwijl in het goed en zakelijk geredigeerde artikel „Hollandsche jongelui naar Indië", in het Kol. Weekblad van 1 October 1925 No. 40, onder de rubriek „Persoverzicht uit de Indische Bladen", bldz. 7, wij aangeteekend vinden, dat men in Indische vakvereenigingen niet bijzonder enthousiast is over het *prachtige denkbeeld van Sir Henry Deterding* om Hollandsche jongelui groepsgewijze onder kundige geleide naar Indië te zenden om hun het land te doen leeren kennen, dat aan nog zoovele flinke mannen een nuttigen werkkring kan aanbieden.

Men gaat in Indië zelfs zoover, dat men in het plan *Deterding* slechts de bedoeling kan zien om in Indië een overschot aan Europeesche krachten te kweeken en daardoor van de wet van vraag en aanbod, ten bate van het kapitaal, profijt te trekken.

's-Gravenhage, 22 Mei 1926.

De Leider van het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West",
H. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT.

...zum van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië te 's-Gravenhage.

Morgen, den 4en Juni, is het 75 jaar geleden dat het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, op initiatief van de heeren J. C. Baud, T. Roorda en G. A. Simons werd opgericht. Aanvankelijk gevestigd te Delft en nauwe relaties onderhoudend met de toenmalige Kon. Akademie voor de vorming van Indische ambtenaren in die plaats, werd de zetel van het Instituut in 1865 verplaatst naar 's-Gravenhage, waar het sedert gevestigd bleef; aanvankelijk in een bescheiden huurhuis, vervolgens (1878) in een eigen woning op de Heerengracht en sedert April 1903 in het door aankoop verkregen ruime, een Koninklijke instelling waardig, gebouw in de Van Galenstraat 14.

In den loop der jaren heeft het Kon. Instituut, geleid door in binnen- en buitenland beroemde geleerden, met nimmer verflauwden, zelfs steeds toenemenden ijver, zich toegelegd op de bestudeering der taal-, land- en volkenkunde van Ned.-Indië. De *zichtbare* resultaten van dien wetenschappelijken arbeid zijn vastgelegd in de periodiek verschijnende „Bijdragen", thans een eerbiedwaardige reeks van 81 deelen vormend, zoomede in een groot aantal, buiten die Bijdragen om, gepubliceerde afzonderlijke geschriften. — Verder kan het Genootschap zich o.m. beroepen op een goed geordenden, rijken boekenschat, bekend onder den naam van „Koloniale Bibliotheek", welke van onberekenbaar nut is voor hen die zich aan koloniale studiën in het algemeen wijden, temeer daar van die boekerij een gedrukte Catalogus bestaat, welke door Supplementen geregeld wordt bijgehouden.

De herdenking van het 75-jarig bestaan dezer zoo nuttig werkzame instelling — in stand gehouden uitsluitend door particulieren (leden en donateurs), die met haar doel en streven sympathiseeren — zal een eenvoudig doch waardig karakter dragen, en alleen bestaan in het uitgeven van een geïllustreerd „Feestgeschrift", waarvoor een aantal geleerden eene bijdrage hebben afgestaan [1]).

Dit werk opent met eene beschouwing van den Heer P. de Roo de la Faille, den tegenwoordigen Secretaris, waarin op uitnemende wijze de „faits et gestes" van het Instituut van de oprichting af zijn vastgelegd. Zijne uiteenzettingen leggen onder meer getuigenis af dat het Kon. Instituut met gerechtvaardigden trots kan terugzien op alles wat het gedurende een tijdsverloop van driekwart eeuw heeft verricht ten bate der Indologische wetenschap.

Dat deze thans 75 jaar oude, maar niettemin immer jeugdige en levenskrachtige vereeniging nog geruimen tijd haar hoogstaande en eervolle taak zal mogen blijven vervullen, is ongetwijfeld de wensch van allen, die belangstellen in de verbreiding der kennis van den Indischen Archipel en zijn bewoners.

1) In het Literatuur-overzicht van het volgend Kol. Weekbl. zal eene opsomming van den inhoud van dit Feestgeschrift gegeven worden.

Van Week tot Week.

Dinsdag 25 tot Maandag 31 Mei.

Geen communisten in Gouvernementsdienst. Batavia, 26 Mei (Aneta). [1]) In een rondschrijven van de Regeering wordt bepaald, dat noch het bestuurslidmaatschap, noch het gewoon lidmaatschap van de Partij Kommunist Indonesia en van de Sarekat Rajat vereenigbaar zijn met een landsbetrekking.

Nieuws van de Nieuw-Guinea-expeditie. Batavia, 25 Mei (Aneta). De leider der Nieuw-Guinea-expeditie, prof. Mathew W. Stirling en de heer H. A. Hoyte maakten een vlucht van 2 uur 20 van het Albatroskamp naar den voet van het Nassaugebergte. De landing bovenstrooms van het splitsingskamp was onmogelijk wegens ondiepte en bochten der rivier. Geland werd toen bij het Splitsingskamp, waar veel inboorlingen aanwezig waren. De meegenomen 220 kilo voedsel werd verborgen, waarna werd teruggevlogen naar het Albatroskamp, daar de houding der opgewonden inboorlingen (Papoeastammen) onzeker was.

Het communisme op Sumatra's Westkust. Padang, 25 Mei (Aneta). Vier Europeesche politieambtenaren

1) Ontleend aan Aneta-telegrammen van verschillende dagbladen.

Haarlem en Omstreken.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

zijn tijdelijk ter Sumatra's Westkust gedetacheerd ten einde patrouillediensten in de Padangsche Bovenlanden, waar moeilijkheden op politiek gebied zijn voorgekomen, te verrichten.

Padang, 28 Mei (Aneta). De onrust te Padangsidempoean en omstreken is een gevolg van communistisch gestook. Militaire troepen zijn van hier derwaarts vertrokken voor machtsvertoon.

Conversie van Indische leeningen. De Tweede Kamer heeft goedgekeurd het wetsontwerp dat den Minister van Koloniën de bevoegdheid verleent over te gaan tot conversie van eenige Indische leeningen.

Staatscommissie herziening Indisch privaat- en strafrecht. Bij Kon. besluit van 25 Mei is de Commissie voor de herziening van het Indisch privaat- en strafrecht, bestaande uit de heeren mr. A. H. du Mosch, lid, tevens vice-voorzitter, mr. J. J. Hagen, lid, tevens secretaris, mr. dr. M. S. Koster en mrs. P. L. A. Collard, B. H. P. van der Zwaan en W. Boekhoudt en E. H. Winkelman, leden, gerekend van 1 Mei, ontbonden, onder dankbetuiging voor de wijze, waarop zij zich van de haar opgedragen taak heeft gekweten.

Bij Kon. besluit van 25 Mei zijn de heeren mrs. J. J. Hagen en W. Boekhoudt, voornoemd, leden van de bijzondere commissie uit die Staatscommissie, benoemd tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw.

Arrestatie van Chineezen. Batavia, 25 Mei (Aneta). De politie te Batavia heeft twintig leiders van de extremistische fractie der Chineesche vereeniging Kwo Min Tang gearresteerd.

Univers. examens. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heeren M. Hoesein Tirtoamidjojo en K. E. Kan; Candidaatsexamen Indisch recht de heeren H. Vreede, J. Larivière en J. Jonge Poerink.

Wageningen. Ingenieursexamen Koloniale boschbouw de heer W. Ovink.

Indische bestuursopleiding. Ned. Stsbl. No. 115 bevat een besluit van 10 Mei, tot nadere wijziging van het „Besluit op de Indische Bestuursopleiding 1922".

Bevordering Hoofdofficieren. Luitenant-kolonel der infanterie van het O.-I. leger G. J. Nijweide, thans met verlof hier te lande, is bevorderd tot kolonel. — Majoor der inf. van het O.-I. leger, eveneens hier te lande met verlof vertoevend, is bevorderd tot luitenant-kolonel. — Kapitein van den topogr. dienst bij het O.-I. leger W. de Quant is bevorderd tot majoor van dat dienstvak. — Kapitein der inf. van het O.-I. leger K. Brevet, thans met verlof hier te lande, is bevorderd tot majoor.

C. E. A. Niermans †. Te Breskens is overleden de heer C. E. A. Niermans, gep. officier van het O.-I. leger, secretaris en ontvanger der gemeente Breskens.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau de heer O. van der Brug, zendeling-leeraar in Ned.-Indië.

Nederl. Indonesisch Verbond. Men meldt aan het Haagsche Anetakantoor: Als vereeniging zijn tot het Nederlandsch Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties toegetreden: De Indonesische Studieclub te Leiden en het Propaganda-Comité van Boeatan te 's-Gravenhage. *(Vaderl.).*

Het vertrek van den onderzeeër K XIII. Onder groote belangstelling is den 27en dezer de K XIII (commandant de luit. ter zee 1e kl. L. G. L. van der Kun) uit den Helder vertrokken, ter aanvaarding van de reis, via het Panamakanaal, naar Ned.-Indië.

Bij het Dep. van Kol. werd bericht ontvangen dat de boot den volgenden dag Dungeness was gepasseerd.

Mutaties Binnenl. Best. Buitenzorg, 25 Mei (Aneta). Benoemd is tot ass.-resident bij den Algemeenen Bestuursdienst op West-Java W. F. van Neden, thans ass.-resident in de afdeeling Bangil, residentie Pasoeroean. Den ass.-resident in de afdeeling Pati (res. Semarang) I. de Clercq Zubli, is onder dankbetuiging op verzoek eervol ontslag verleend.

Vereeniging Jan Pietersz. Coen. In een dezer dagen te Amsterdam gehouden vergadering is verslag uitgebracht over de verrichtingen gedurende het jaar 1925 en plannen voor 1926. Het verslag, waarvan een overzicht is opgenomen o.a. in de *N. R. Ct.* van 29 dezer, bevat o.a. bijzonderheden over de uitgezonden en uit te zenden jongelieden en leeraren naar Ned.-Indië (het z.g.n. plan-Deterding).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Verlenging Batiktentoonstelling.

De duur der Batiktentoonstelling van „Boeatan" in de Gothische Zaal, Paleisstraat, 's-Gravenhage, wo[rdt] tot en met *9 Juni* verlengd. Tot besluit zullen op d[en] Woensdagavond, 9 dezer, te 8¼ uur, daar weder [Ja]vaansche dansen worden gegeven, waarvoor kaar[ten] te verkrijgen zijn in Heulstraat 19.

Javaansche Jaarmarkten.

„*Een Serie Jaarmarkten van Inlandsche Nijverhe[id]*" is de titel van een zeer lezenswaardige brochure, d[oor] den heer *J. E. Jasper* geschreven, nadat verleden j[aar] ten derden male in zijne residentie de z.g. „*Passar [ma]lem's*" met succes zijn gehouden. In den aanvang [be]toogt schrijver:

„Met het houden van een kleine serie jaarma[rk]ten, tevens tentoonstellingen, van Inlandsche [nij]verheid te Pekalongan en Tegal, onderscheiden[lijk] van 29 Augustus 1925 tot en met 7 September 1[925] en van 3 October tot en met 12 October, heeft [de] Pekalongansche Jaarmarktvereeniging beoogd, voor die nijverheid het afzetgebied ietwat te [ver]ruimen, den nijveren dus de gelgenheid te ge[ven] hun producten anders dan op de gewone m[arkt] of door het uitvoeren van bestellingen te ver[han]delen. Zooals de hieronder te vermelden cij[fers] zullen kunnen aantoonen, hebben die beide j[aar]markten bevredigende resultaten opgeleverd en het hierboven aangeduide doel bereikt.

„Zoo het plan van het Hoofd der afdeeling [Nij]verheid van het Departement van Landbouw, [Nij]verheid en Handel te Buitenzorg doorgaat, om p[rij]zen beschikbaar te stellen — hetzij in geld of [in] den vorm van medaljes — voor de beste inzen[din]gen op jaarmarkten, dan zal daarmede een p[ri]kel tot degelijk werken worden gegeven en op eenvoudige, zij 't bescheiden wijze worden b[ij]dragen tot de technische verbetering en ver[beter]making, en de artistieke verfijning en vernieuw[ing] welke de Inlandsche nijverheid en kunstnijver[heid] noodig hebben."

Als nabetrachting der drie achtereenvolgende [Peka]longansche Jaarmarkten, merkt de heer Jasper o[p, dat] deze reeds aan velen een aanmoediging heeft ge[geven] tot meerdere werkzaamheid en vooruitstreving [en] noemt daarvan eenige sprekende voorbeelden:

„De *stagèn**)-wevers van Pekalongan en omge[ving], wier huisvlijt aan het tanen was, gingen weer aan [het] handenweefgetouw staan.

De op bescheiden schaal overgebleven Brebes[sche] *ikat*weefkunst, door de beoefening waarvan de *k[ain]* *kasang* ontstaan, fleurde weer wat op.

De tentoonstelling van Tegal bracht het verblijd[end] feit aan het licht, dat men zich niet alleen ter ho[ofd]plaats Pekalongan, het centrum van de tot indu[strie] en massaproductie verworden batikkunst, maar [ook] ook ver daarbuiten, sedert kort meer en meer [gaat] toeleggen op precieuze en welverzorgde *prada-k[unst]* (het maken van met goud belegde batiks); niet onw[aar]schijnlijk is, dat de schitterende *dodots*, welke op [de] twee eerste tentoonstellingen van Pekalongan w[aren] geëxposeerd, als de staatsiedracht van bruidegoms, [tot] die herleving van een bijna vergane kunst hebben [bij]gedragen.

In het Pemalangsche, in het Lebaksioesche von[d de] handweverij, welke zich eertijds bepaalde [tot] vervaardigen van gestreept baadjesgoed, nieuwe [toe]passingen, welke konden getuigen van een friss[che] opbloei dier kunst.

De *zilversmeden* van Kedoengwoeni vonden [in de] nieuwe voorbeelden op de jaarmarkt-tentoonst[elling], welke hen in de gelegenheid stelde, uitbreiding t[e ge]ven aan hun vak; met succes vingen zij opnieuw [de] beoefening der *drijfkunst* aan, welke reeds zoo[zeer] bij hen op den achtergrond was geraakt.

Goedverzorgde bamboezen meubels, — naar ve[ler] meening reeds sedert lang uit het gebruik verdwen[en] — werden weer gemaakt en ingezonden en toond[en] waarlijk goede vindingen en methoden, om met e[en] het simpele bamboemateriaal te vormen, op te b[ouwen] en te versieren.

Deze enkele voorbeelden toonen aan, hoe de t[ot] toe in het gewest Pekalongan gehouden jaarma[rkten] tevens-tentoonstellingen op verschillende plaats[en] in verschillende liniën den stoot hebben gegev[en].

*) breede band, waarmede de sarong (beenkleed) om het mi[dden ge]bonden wordt.

en zekere verlevendiging in nuttige en artistieke huisvlijt."

Twee bizonder verblijdende feiten, die véél navolging mogen vinden, zijn:

1o. dat op de laatste tentoonstelling voor het eerst door eenige gouvernements-Tweede-klasse-scholen en dessa-scholen in het Batangsche tal van voor Inlandsch gebruik bestemde proeven van handenarbeid der leerlingen zijn ingezonden.

2o. dat de Pekalongansche Jaarmarktvereeniging, welke ook de Tegalsche jaarmarkt heeft georganiseerd, op haar kosten eenige Javaansche nijveren van Pekalongan aan de Gouvernements leerinstellingen te Bandoeng heeft doen opleiden voor het textielbedrijf en de ceramische kunst.

Een van hen heeft zich 6 moderne handweeftoestellen aangeschaft en voert reeds tal van bestellingen uit, terwijl de 2 opgeleide pottenbakkers, na van werkkapitaal te zijn voorzien, het eerste verglaasde aardewerk uit hun oven op de beide jaarmarkten van Pekalongan en Tegal hebben tentoongesteld.

De heer Jasper vervolgt:

„De vereeniging blijft, zoolang zij nog niet financieel in staat is om meer maatregelen van praktisch belang te nemen, voornamelijk het afzetgebied verzorgen door het houden van geregelde jaarmarkten; haar plan is en blijft, om later te Pekalongan een *Batikschool* op te richten.

„Zoo is dus de eerste serie kleine jaarmarkten (Pekalongan—Tegal) tot stand gekomen. Spoedig zal de eerste trits kunnen worden verkregen, aangezien de op initiatief van den heer Schotman opgerichte Cheribonsche jaarmarktvereeniging zich bij Tegal en Pekalongan gaat aansluiten. Kunnen de jaarmarkten van Pekalongan, Tegal en Cheribon geregeld elk jaar gehouden worden, zooals zij nu in goede samenwerking ontworpen zijn, dan zal daardoor ook elk jaar een belangrijk afzetgebied worden verkregen, bestaande in een groot stuk van Java's Noordkust met drie welvarende steden en een rijk achterland van suikerondernemingen."

Ook voor de toonkamers van *Boeatan* werden eenige inkoopen op deze jaarmarkten gedaan. Als dit voortaan in toenemende mate het geval zal mogen zijn, zullen belangstellenden hier te lande ook meer op de hoogte komen en profiteeren kunnen van de in Indië op dit gebied gemaakte vorderingen. Volgens des heeren Jaspers onderhoudende, deskundige beschrijving en de bijgevoegde fotografische illustraties, was er op die tentoonstellingen heel wat moois te bewonderen.

De expositie was ook ditmaal weder in een tiental groepen verdeeld:

I. Vlechtwerk; II. Weefkunst; IIIa. Batikkunst (algemeen); IIIb. Batikkunst (Pekalongan); IVa. Goud- en zilverwerk; IVb. Koperwerk; IVc. Blikwerk; V. Hout- en bamboebewerking; VI. Lederbewerking; VII. Hoorn, been, schildpad, enz.; VIII. Aardewerk en steenwerk; IX. Siropen, confituren, zuren, enz.; X. Bloemen, vruchten, planten.

Bovendien was er nog een winkelgalerij, bestaande uit stands van een vier-en-twintigtal, op eigen kosten, van elders overgekomen Inlandsche verkoopers.

Het totaal aantal inzenders van Inlandsche nijverheid- en kunstnijverheidartikelen bedroeg ruim 800.

Daar ook de financieele uitkomsten, blijkens de bijgevoegde rekening en verantwoording bevredigend waren, zullen deze jaarmarkten stellig ook in 't vervolg reden van levensvatbaarheid te hebben en veel kunnen bijdragen, niet alleen tot het algemeen welzijn der inheemsche bevolking, maar ook tot de goede verstandhouding tusschen het Oostersch en Westersch element der bevolking, wanneer ook van overheidswege de noodige belangstelling en zorgen aan een en ander blijven gewijd.

Met groote ingenomenheid vernamen wij de benoeming van den heer Jasper tot resident van Djocdja. Ongetwijfeld zal hij ook aan dat zoo belangrijke centrum van Inlandsche nijverheid en kunst met liefde zijn beste krachten wijden.

Nu waar hij gedurende zijn verloftijd deel uitmaakte van den Raad van Beheer van „Boeatan", mag er hoop gekoesterd worden op nuttige samenwerking.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De economische toestand der Inlandsche bevolking.

Naar aanleiding van een motie der Tweede Kamer van 18 Dec. 1924, gesteld door den soc. afgevaardigde Ir. Albarda, waarin aangedrongen werd op het doen houden van een onderzoek naar den economischen toestand der Inlandsche bevolking van Ned.-Indië, werd door de Regeering de controleur B.B. de Fievez de Malines van Ginkel aangewezen, om — onder algemeene leiding, eerst van den heer Westenenk, later van den heer v. d. Marel — een desbetreffend beknopt onderzoek in te stellen. Het resultaat van dezen arbeid is neergelegd in twee boekdeelen. Het eerste deel bevat — na een inleiding, welke ondanks hare beknoptheid zeker niet als het minst-belangrijke deel van het werk mag beschouwd worden — twee groepen van monografieën, elk voor zich samengesteld door de daartoe meest bevoegde deskundigen. De eerste groep omvat een overzicht betreffende de „Welvaartsfactoren", d.z. dus die verschillende bronnen van inkomsten, welke in hoofdzaak den economischen toestand van het volk beheerschen. De tweede groep handelt over de „welvaartsaanwijzers" — de gegevens, welke in het bijzonder dienstig kunnen zijn voor het teekenen van een algemeen beeld van dien economischen toestand. De eerste afdeeling: *Welvaartsfactoren*, bevat een achttal hoofdstukken, handelende over: Getalsterkte der bevolking, Landbouw, Veebezit, Zeevisscherij. Nijverheid, Handel, Loonarbeid en Werkgelegenheid. De tweede afdeeling: *Welvaartsaanwijzers*, handelt in acht hoofdstukken over: Verkeer, volkscredietwezen, pandcrediet, sparen in geld, zoutverbruik, opiumverbruik, ontwikkeling van den geest en criminaliteit. De *Java-Bode* (23, 24, 26 en 27 Apr.) gaat nader op den inhoud van het belangwekkende werk in en geeft den algemeenen indruk weer, welken de zoo rijk geschakeerde inhoud ervan wekt. Als de meest belangrijke van de uitkomsten van het *„welvaarts-onderzoek"* aarzelt de *J.B.* niet deze zinsnede uit het rapport op pag. 8 te citeeren: „Indien thans in het kort zou worden weergegeven, wat de slotsom is van de eerste afdeeling van het verslag (hoofdstuk welvaartsfactoren), dan leert de beschouwing van de verschillende factoren, die de welvaart beheerschen, dat er geen sprake is van een ernstige inzinking van het welstandspeil der bevolking, noch van een jammerlijk bestaan van millioenen menschen."

Het verslag wordt eveneens ontleed door *De Loc.* (24 Apr. blz. 26), *De Sum. Post* (28 Apr.) en het *Bat. Nwsbl.* (22 Apr.). De eenige groep van inheemsche bewoners, die werkelijk in welvaart achteruitging en dat nog steeds doet, is de meer intellectueele bevolking der steden. Zij kan of wil niet alle werk aanvatten, dat haar een inkomen, hoe gering ook, zou kunnen verschaffen, doch wacht op een herstel van de arbeidsmarkt in haren eigen maatschappelijken kring, een herstel, dat zich eerst langzamerhand begint aan te kondigen. Voor dezen zal alleen een wellicht nog enkele jaren verwijderde toekomst de zoo noodige verbetering kunnen brengen.

De meevaller 1926.

Voorloopig moet worden aangenomen, dat de gewone dienst (dienstjaar 1925) een overschot van ± *f* 100 millioen zal hebben opgeleverd. Het bericht daarover heeft heel wat pennen in beweging gebracht: o.a. *De Loc.* (19 Apr. blz. 3 „Het publiek betaalt"), het *Soer. Hbl.* (22 Apr. 3de bl. „De minste groep") en het *Bat. Nwsbl.* (26 Apr. „De meevaller 1926"). Het *Bat. Nwsbl.* geeft een analyse van het *z.g.* overschot en trekt daaruit de volgende conclusie: De inning van achterstallige belastinggelden in 1925 en de goede uitkomsten van tal van middelen hebben de kaspositie van Indië belangrijk verbeterd; de in 1921—1924 hoog opgeloopen vlottende schuld is tot een redelijk en bescheiden bedrag teruggebracht. Van het aangaan van nieuwe leeningen zal, afgezien van eventueele conversies, waaromtrent Dr. Hulshoff Pol in de *„Econ. Stat. Ber."* (24 Mrt.) e.e.a. mededeelde, vooreerst geen sprake behoeven te zijn. Dat deze verbetering van de kaspositie van gunstigen invloed kan zijn op de kansen voor conversie van de dure leeningen, welke zonder twijfel eerlang aan de orde zal moeten komen, spreekt vanzelf. De uitkomst van den gewonen dienst 1925 mag voorts niet worden beschouwd los van de resultaten der jaren vanaf 1917, die stijgende tekorten gaven t/m. 1921, in totaal ± *f* 366 millioen. Daarop is in de jaren 1922—1925 inge-

haald ± *f* 196 millioen, zoodat in de periode 1917—1925 een tekort op den gewonen dienst geboekt bleef van *f* 170 millioen. Aannemende, dat een deel daarvan nog in 1926 terecht komt, dan sluit het tienjarig tijdvak 1917—1926 met zijn oorlogsmoeilijkheden, duurte, hausse, korte schijnwelvaart, malaise, bezuiniging en reconstructie in elk geval met een tekort van rond *f* 100 millioen. In al die jaren is dan bovendien in de bekostiging van den buitengewonen dienst geheel moeten worden voorzien door leeningen, w.o. zeer dure, d.w.z. heeft de politiek van kapitaalvorming, in dit kapitaal-arme land van primair belang, *stilgestaan.* Wie daar zonder meer gerust op is en een streep wil zetten onder 1921, het tekort op den gewonen dienst in het daarmee afgesloten 10-j. tijdvak van *f* 310 millioen aanvaardt als de Indië door den wereldoorlog opgelegde verarming en de straf gevolgd op mentale zonden van de toenmalige geestesgesteldheid, kan dat doen. Maar wie zoo doet vergeet, dat het wel erg eenvoudig is zoo'n streep te zetten, maar dat een oordeel over de innerlijke financieele structuur van Indië daarover heengaat en de beteekenis van de credietwaardigheid van dit land, de financieele en economische mogelijkheid van welvaart en vooruitgang niet wordt afgeleid uit een groep van jaren, waarvan men een willekeurig aantal uitzondert, maar uit de historie van 's Lands financiën *als een geheel.* Dat oordeel is alleen dan met gerustheid af te wachten, indien in het financieel beleid bedachtzaam naast de oude schuld de nieuwe winst wordt gesteld. Eerst als deze rekening is vereffend en na zooveel jaren van kapitaalintering weer kan worden gedacht aan kapitaalvorming, zal gelegenheid bestaan in veel ruimere mate dan thans mogelijk is, tegemoet te komen aan de tallooze en uiteenloopende, vaak kostbare wenschen tot het treffen van maatregelen in het belang van de maatschappelijke en economische ontwikkeling, die van alle zijden worden geuit en die men, gefascineerd door het overschot van *f* 100 millioen voor 1925, weer aanstonds voor het voetlicht heeft gebracht.

Algemeene Rekenkamer in Indië 1924.

De Loc. (24 Apr. blz. 25 „Ons goede geld") en de *Deli Crt.* (28 Apr.) halen e.e.a. aan uit het verslag van de commissie uit den Volksraad voor de verslagen van de Algemeene Rekenkamer in Ned.-Indië over 1924. Haar indrukken samenvattend meent de commissie te moeten verklaren, dat zij met pijnlijke verbazing heeft kennis genomen van het zeer groote aantal ernstige onregelmatigheden in 's Lands administratie. Daar zij er tot haar leedwezen niet van overtuigd is, dat van het zeer groote aantal ernstige onregelmatigheden in 's lands administratie alleen onkunde en onachtzaamheid de oorzaken zijn en zij evenmin den indruk heeft dat alle autoriteiten doordrongen zijn van de noodzaak van eén duidelijke en correcte administratie der door haar beheerde landsdiensten, meent zij, dat slechts een zeer grondige verbetering van het administratieve raderwerk uitkomst zal kunnen brengen. De Commissie vertrouwt daarom, dat de Regeering in het verslag van de Indische Rekenkamer aanleiding zal vinden om zoo krachtig en zoo spoedig mogelijk in te grijpen in de omslachtige en dure administratie, opdat waarborgen worden verkregen, dat 's Lands gelden op doeltreffende wijze worden beheerd.

De begrooting voor 1927.

Het *Soer. Hbl.* (21, 22, 23 en 24 Apr.) bespreekt „De begrooting B. O. W." en „De begrooting voor 1927." Van groote strekking is de inzet voor de plannen ten behoeve van *de economische ontwikkeling van Zuid-Rembang,* welke in het geheel *f* 3 millioen zullen vereischen. In deze plannen is begrepen het project voor den aanleg van een enorm waterreservoir ten Z. van Bodjonegoro. Een *wadoek,* welke gevoed zal worden door de *Pantjal*-rivier en bij voltooiing 36 millioen M^3. water zal kunnen bevatten om een gebied van 20.000 bouws te kunnen voorzien van het noodige irrigatiewater. E.e.a. werd reeds uitvoerig besproken in het „*Soer. Hbl.*" (25, 26, 27 en 29 Jan. en 1 Febr. „In een verwaarloosd Gewest"). Het zal dus het grootste waterreservoir worden van geheel Java; voor den aanleg werd op de ontwerp-begrooting *f* 300.000 uitgetrokken. De voltooiing van het gansche plan zal in het geheel zes jaren vorderen en vormt slechts een onderdeel van eene serie projecten om de streek verderop, welke aansluit bij Noord-Soerabaja, in economische ontwikkeling te brengen. De andere projecten, waaraan in den loop der volgende jaren wellicht begonnen zal worden, bevatten plannen voor den aanleg van nog grootere *wadoeks* dan die van Pantjal. Uit deze enkele mededeeling kan reeds genoegzaam blijken, welke grootsche plannen in portefeuille liggen voor deze armzal streken, waar de laatste langdurige droogte het zwa door de bevolking gevoeld werd. De irrigatie-plan voor Zuid-Rembang gaan gepaard met den aanleg verschillende wegen, waarvoor in eersten term *f* 65.000 werd uitgetrokken, terwijl het geheele p ongeveer *f* 425.000 zal vorderen.

De wegenaanleg in Atjeh (*f* 500.000 voor het *weg plan-Hens),* Benkoelen en Z.-O.-Borneo zal voortge worden. Het *S. H.* vindt het alweer merkwaardig, er *wegenplannen voor Sumatra's Westkust* ontbrek Gouverneur Whitlau vreest — terecht — dat, bij a leg van wegen in oostelijke richting, de uitvoer z geheel in die oostelijke richting zal gaan bewegen, w trouwens de wegen onzer groote Oceaan-schepen gen, zoodat de havens ter Westkust aan belangrijkh zouden inboeten. Desondanks is de mogelijkheid n uitgesloten, dat binnen niet te langen tijd *de weg K Baroe naar Pakan Baroe* toch tot stand zal komen, d hieraan werkelijk behoefte bestaat. In de *Deli Crt.* Apr. „Brieven van om de Zuid") keurt de heer *Ab Rachman* den langzamen aanleg van dezen weg e eens af. Er zullen nog een vijf jaren mee gemoeid z wel is het ontbrekende stuk slechts 17 K.M. la doch er komen groote bruggen in voor en het b terrein is zwaar. De heer *A. R.* meent dat de voltooi wordt tegengehouden om de Emmahaven te redd reeds nu gaat veel import over Pakan Baroe, vooral v de Inlandsche markt. Volgens de *D. C.* zullen Pad en Emmahaven toch altijd, zij het niet als groot-imp haven, beteekenis houden.

Communisme.

Van den procureur-generaal is een circulaire uit geven, inhoudende, naast een waarschuwing tegen co munistische relletjes, een instructie hoe in geval v nood te handelen. Het *Bat. Nwsbl.* (23 Apr. „Rede radeloos?") constateert dat de onrust, welke re eenigen tijd in Midden Java heerscht, nu overgesla blijkt naar Soerabaja, gezien o.m. de sensatie-berich uit Madioen en de oprichting van een comité te Soer baja tot organisatie der burgers om bij verwachte co munistische ordeverstoringen het gezag te steunen. valt — aldus het *B. N.* — geen oogenblik aan te tw len, dat dit alles ver uitgaat boven de bedoelin waarschuwing van het hoofdparket. Zie ook in di band het *Soer. Hbl.* (13 Apr. 3de bl. „Waarschu 17 Apr. 2de bl. „Eenheidsfront", 23 Apr. 3de bl. ganisatie" en 24 Apr. 2de bl. „Defaitisme"). Ve vestigen wij de aandacht op de *Java-Bode* (16 „Een onderhoud met het bestuur der Indonesis Ver.", 17 Apr. „Indonesische Ben", 20 Apr. „De sui en de Inl. beweging"), *De Loc.* (16 Apr. blz. 18 „ gaswapen voor Ned.-Indië nuttig" en *Java-Bode,* 19 A „Gasbommen") en het *Bat. Nwsbl.* (21 Apr. „Even praten"). In dit laatste artikel wijst het *B. N.* er op minister Koningsberger in de Tweede Kamer geleg heid kreeg al dadelijk goed en duidelijk te zeggen hij tegenover communistische propaganda in In dacht. En — zoo besluit het blad — al zal ijdel zijn hoop, dat men hier zijn duidelijke taal zal verstaan begrijpen, — niet ijdel is de verwachting, dat onze geering er naar zal weten te handelen!

Opleiding tot vrouwelijke beroepen.

Een groot deel van de *Indo-Europeesche meisjes,* in den kampong verblijven, in haar eigen omgev dikwijls verwaarloosd, groeit op tot huismoeders, later op haar beurt ook gezin en kinderen verwa loozen. In verband met de zorg besteed aan de Inla sche meisjes-kopscholen brengt „*Mataram*" onder oogen der Regeering de vraag of het niet mogelijk om in denzelfden geest iets te doen voor het In paupermeisje, dat die hulp al evenzeer als haar landsche zuster zoo zeer van noode heeft. Neemt m voor deze kinderen het practische huishoud- en ha werkonderwijs ter hand, hetzij gecombineerd met woon schoolonderricht, hetzij in een afzonderl cursus, die aansluit op de lagere school, dan zal mede aan een andere groote groep van ingezetene eveneens een groote weldaad worden bewezen. Do tegelijkertijd worde de aandacht van plaatselijke deelingen van het I. E. V. op deze materie geves In samenwerking met de Regeering zal men plaats wellicht veel kunnen bereiken. De *Java-Bode* (26 A kan zich met dit betoog volkomen vereenigen, voo gesteld, dat de keuze van vrouwelijke beroepen sluit met de behoeften der samenleving. Het is n.l. vraag of niet de jongste I. E. V.-actie voor de opleid tot vroedvrouw, te weinig rekening heeft gehouden de hoeveelheid dergelijke krachten, die onze m schappij absorbeeren kan.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een Japansch gevaar voor Ned.-Indië?

II (Slot).

Het gebrekkig economisch inzicht van de Inlandsche visschers in het visscherijbedrijf, is de reden dat die groep gebruik maakt van de diensten van Chineezen, die voor de geheele vangst een vast loon bedingen.

Zij kan bij dezen gelden op dat loon opnemen, waardoor zij de kosten van reparatie der vaartuigen kan betalen, vischnetten en ander materiaal kan koopen, enz., doch deze geldelijke afhankelijkheid heeft tot gevolg, dat de gevangen visch tot lagen prijs aan de crediteuren moet worden afgestaan en dat aan dezen, die de visch tegen hooge prijzen verkoopen, eene belangrijke geldelijke winst wordt bezorgd.

De consument van de visch betaalt op die wijze te veel, de Chineesche crediteur maakt eene te groote winst en de Inlandsche visscher ontvangt te weinig en vischt feitelijk achter het net.

Verder schrijft men in de „Java Nippon", dat, wanneer de Japanners het visscherijbedrijf op eigen gelegenheid willen uitoefenen, die zelfstandigheid zeer goed uitvoerbaar is, doch dat zij de belangen der Inlandsche visschers niet uit het oog moeten verliezen en den toorn der Chineesche geldschieters moeten voorkomen of vermijden.

Het is aan geen twijfel onderhevig of eene Japansche maatschappij kan gemakkelijk het Inlandsche visschersbedrijf ten onder werken, doch het zou dwaas zijn van zulk eene maatschappij eene gedragslijn te volgen, die de ontstemming van de Inlandsche visschersgroep in het leven zou roepen.

De bedoeling van de Japanners is om zelf de visch te verkoopen tegen een prijs, die ook rekening houdt met de geldelijke belangen van den kooper.

Behoudens eene enkele uitzondering misschien, is de Inlandsche visscher de eigenaar van de fuik en de Japanner twijfelt er dan ook niet aan of hij zal van den Chineeschen geldschieter onderwerpelijk de meeste bezwaren ondervinden.

Hij wil gaarne met den Inlandschen visscher samenwerken, mits deze geen al te groot winstbejag beoogt en de Inlandsche belangen niet uit het oog verliest.

Onder dit licht bezien, is de uitoefening van het visscherijbedrijf in Ned.-Indië een onderwerp van groot gewicht.

Ten slotte meldt men nog in de „Java Nippon", dat het Japansche visscherijbedrijf te Batavia de buitengewone belangstelling trekt van het Bestuur, dat, willende weten of wellicht in verboden wateren wordt gevischt, omtrent dat bedrijf een ernstig onderzoek heeft ingesteld.

Wanneer, zegt de schrijver in de „Perniagaän", het behandelde onderwerp wat dieper wordt bezien, dan bevestigt dit de meening van velen, dat de Inlandsche economie in Ned.-Indië vrijwel geheel in handen van de vreemdelingen is, een feit dat, zijns inziens, getuigt van de armoede en de onkunde der Inheemsche bevolking om zich de gereedschappen te verschaffen, welke zij voor haar levensbestaan noodig heeft.

Op den langen duur mag men in dien toestand niet berusten en moet men de bevolking doen ontwaken en haar opwekken, zooals in alle landen geschiedt, om zich op economisch gebied aan te passen aan de nieuwe toestanden en verhoudingen.

Het is algemeen wel bekend, dat de financieele toestand van de Javanen van dien aard is, dat zij geen eigen zelfstandig visscherijbedrijf en beheer in het leven kunnen roepen.

Doch in het goudland Sumatra en meer in het bijzonder in Palembang, met zijne rijke bevolking en welvarende visschers, aan de mondingen der rivieren, is het vormen van eene maatschappij, met een maatschappelijk kapitaal, op den voet van de Japansche maatschappij, die van motorschepen gebruik maakt, zonder twijfel mogelijk.

Men vergete toch niet, dat in de wateren tusschen Singapore en den vasten wal van Sumatra vele met Japansch kapitaal werkende Japansche visschers hun bedrijf uitoefenen en eenmaal, tot nadeel van de Inlandsche economie, hun arbeidsveld zullen uitstrekken tot het Ned.-Indisch territoir.

Siam is een klein land, doch geniet welvaart, tengevolge van den verkoop van de in het Oosten overal beroemde Siameesche „ikan peda".

De vraag of de Palembanger dat voorbeeld zou kunnen navolgen, hoopt de schrijver later wel te bespreken.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

China als Markt.

Aangezien de Engelsche handelspolitiek in China achteruitgaande is, heeft een Engelschman in dat feit aanleiding gevonden om in de „Manchester Guardian Commercial" van 22 October 1925 een artikel te schrijven, met het doel propaganda te maken voor den Engelschen handel in dat land.

Aan den inhoud van dat artikel heeft de „Perniagaän" van 28 November 1925 het navolgende ontleend.

Tijdens den grooten oorlog werd de Engelsche propaganda gevoerd door het British Information Committee, met hulp van het nieuwsblad de „Cheng Pao", dat tweemaal 's maands met een aantal van 175.000 exemplaren in geheel China werd verspreid.

Doch sedert den oorlog is die propaganda geleidelijk verminderd en daarna geëindigd, hoofdzakelijk tengevolge van gebrek aan geldelijken steun.

Andere naties daarentegen hebben, sedert het einde van den gemelden strijd, de handelspropaganda met kracht ingezet.

In de eerste plaats Rusland, dat op politiek terrein een voorsprong wist te veroveren.

Vele Russen in de verdragshavens wijdden de Chineesche jeugd in de bolsjewistische leerstellingen in en zonden de jonge mannen daarna de binnenlanden in om die leerstellingen aan eigen rasgenooten bekend te maken.

De resultaten dier actie zullen later wel blijken.

Die jeugdige propagandisten werden voldoende geldelijk gesteund en beschikten zoowel over de noodige hoeveelheid boeken als films.

Een dier films gaf een beeld van de arbeidstoestanden in de fabrieken van Shanghai, welke onder leiding stonden van Engelschen en gaven zulke weerzinwekkende tooneelen te zien, dat de vertooning er van zonder twijfel in Europa zou zijn verboden.

De Russische propaganda was duidelijk anti-Engelsch en revolutionnair.

Een paar jaren na den vrede kwam Amerika met kracht in actie.

De Amerikanen maakten eerst gebruik van de Chineesche nieuwsbladen, doch hebben thans een of twee eigen organen.

Aan de Chineesche bladen geven zij alleen handelsberichten.

Voorts beschikken de Amerikanen over twee technische en chemische nieuwsbladen, welke in de Chineesche taal worden uitgegeven.

Al deze maatregelen worden door de Amerikaansche Regeering bekostigd, terwijl de Amerikaansche firma's de nieuwsbladen geldelijk schragen door de plaatsing van vele advertenties.

Boeken, brochures, catalogi enz. doen verder voor de handelspropaganda dienst.

De Amerikanen ontvangen daarbij veel hulp van de Young Men Christian Association, welke vereeniging, in het belang van eene sociale handelsopvoeding der jeugd, de belangstelling der Amerikaansche Regeering geniet.

Zoo heeft een afdeeling dier vereeniging eene eigen leeszaal, voorzien van fraaie Amerikaansche literatuur en is de jeugd dientengevolge geheel op de hoogte van de producten en artikelen, welke Amerika uitvoert, waarvan de Amerikaansche firma's wederom voordeel trekken.

Ook heeft elke afdeeling een eigen bioscoop, alwaar 2 à 3 maal in de week voorstellingen worden gegeven en waarin propaganda wordt gemaakt voor de Amerikaansche industrie.

Men kan wel zeggen dat de geheele filmindustrie in China in handen is van de Amerikanen.

Duitschland is eveneens als mededinger op de Chineesche markt opgetreden.

Reeds geruimen tijd geleden waren zij in het bezit van een eigen nieuwsblad, waarin onderwerpen van politiek en handel werden uiteengezet.

Duitsche agenten worden naar de binnenlanden gezonden en zijn dan vergezeld van Chineesche kooplieden, die hen helpen bij het verkrijgen van de kennis van de volkstalen.

De Japanners zijn eveneens ernstige propagandisten en concurrenten.

Zij hebben een voorsprong, omdat zij gedurende langen tijd in de binnenlanden kunnen verblijf houden.

Ook is het aantal Japansche nieuwsbladen in China zeer aanzienlijk.

Eén daarvan bezigt de Engelsche taal.

Waar blijven de Engelschen met hunne propaganda, vraagt de schrijver?

Waar het bekend is dat de Engelsche handelspolitiek achteruit gaat, mogen Engelsch Bestuur en de chefs van Engelsche handelshuizen zich aan het besproken onderwerp wel laten gelegen liggen en trachten het opkomende gevaar te bezweren.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Batavia's Katholieke kerken.

Den 21en April jl. was het 25 jaar geleden dat de Kathedraal te Batavia in gebruik werd genomen. De Java-Post van 16 April wijdt aan de herdenking eene beschouwing, waarin o.m. wordt medegedeeld dat zich een commissie heeft gevormd welke ten doel heeft geld bijeen te zamelen ter aanbieding van een blijvend huldeblijk aan die kerk.

Het is wellicht niet zonder interesse uit bedoelde beschouwing eenige aanteekeningen over te nemen met betrekking op de verschillende R.K. kerken, die Batavia, in een tijdsverloop van ruim een eeuw, de een na de ander zag verrijzen en ook ... verdwijnen.

Den 4en April 1808 kwamen de eerste twee Katholijke priesters te Batavia. Gouv.-Gen. Daendels stelde toen te hunner beschikking een zgn. Kapel in Gang Wansing (Sewen). Vele jaren diende ze den R.K. tot kerk. Maar gaandeweg werd ze te klein, bovendien bouwvallig.

De kath. Commissaris-Generaal du Bus de Ghisignies, gaf toen tegen de getaxeerde waarde de vroegere Luit.-G. G.'s woning aan het Waterlooplein aan Batavia's kath. Gemeente met een som voor verbouwing en een renteloos voorschot. Dat gebeurde 5 Dec. 1828 en 5 Febr. 1830 kon dit in kerk herschapen huis in gebruik worden genomen. Een op het dak daarvan aangebracht torentje, bleek later te zwaar te zijn en werd oorzaak van heel wat miseries; voortdurend moest aan het gebouw gerepareerd worden en kon het nog, zoo goed en zoo kwaad als het ging tot 1872 gebruikt worden, maar toen werd het te bouwvallig.

Na veel tobben om 't noodige geld kwam eerst in 1880 een nieuwe, vrij schilderachtige kerk tot stand. Groote blijdschap, doch helaas, in 1890 zakte dit gebouw eensklaps in elkaar. Gelukkig had men 's morgens vroeg van den 9en April gevaarlijke scheuren bemerkt, en toen wijselijk de kerkdeuren gesloten. Ongeveer 11 uur v.m. was ze reeds een ruïne.

Met buitengewone voortvarendheid werd toen een vrij groote noodkerk in elkaar getimmerd. Reeds den daaropvolgenden Zondag — voor Indië zeker iets buitengewoons — kon deze in gebruik worden genomen. Haastige spoed is zelden goed, maar hier bleek hij toch goed te zijn, want tot 11 April 1901 heeft deze schuurkerk dienst gedaan, dus ongeveer 11 jaren.

Intusschen was men in 't najaar van 1891 begonnen met het leggen der fundamenten van een nieuwe kerk, volgens de bouwplannen van den pastoor, tevens bekwaam architect, A. Dijkmans S.J. Doch toen de fundamenten één meter boven den grond waren, moest men den verderen bouw wegens gebrek aan middelen staken. Na zijn benoeming tot Bisschop trok Mgr. Luypen naar Holland en vond daar offervaardige katholieken, die ruime hulp schonken. En, onder de kundige leiding van den bekenden architect Hulswit z.g. is dan de tegenwoordige Kathedraal, een sieraad van Batavia en Indië's schoonste kerkgebouw, er eindelijk gekomen.

Het Javanisme.

Onder dit opschrift bevat het Mei-Nr. van het Zendingsblad der Gereformeerde Kerken in Nederland eene bijdrage van den hr. S. Nimpoeno (gedateerd Amsterdam, Maart '26), welke n.h.v. eene nadere kennismaking volkomen verdient, daar zij is geschreven door een het Christendom belijdende Javaan, die blijkbaar vóór alles Javaansch blijft voelen. Na eene verklaring te hebben gegeven van wat hij onder Javanisme verstaat, nl. een mengelmoes van animistische, hindoesche en mohammedaansche godsdiensten, treedt hij in beschouwingen over den toestand waarin de Javanen zijn gebracht die tot het Christendom zijn overgegaan. waarbij z.i. te weinig rekening gehouden wordt met hun aard en geschiedenis.

Zoo schrijft hij o.m.: In de Jav. zeden en gewoonten zijn ook gebruiken die volstrekt niet in strijd zijn met de christelijke leer en toch door de pas geworden Christen-Javanen overboord zijn gegooid. Zoo wordt bijv. het zingen op Javaansche muziek niet meer onderhouden, en hoort men in de Jav. Christengemeente zingen op Europeesche muziek. Daar de toonladders van Europ. muziek evenwel niet overeenstemmen m[et] Oostersch gehoor, klinkt dat zingen dikwijls mind[er] zuiver en soms vèr van aangenaam. Wie eens een [J]gemeente-samenkomst heeft bijgewoond, weet hoe het [...]

De Javanen hebben hun eigen toonladders en mel[o]dieën, waarom zou men op die Jav. melodieën de c[hr.] liederen niet kunnen zingen? 't Zingen toch is een uiti[ng] van 't gemoed en daarom moet de zang ook overeen[-]stemmen met 't volkskarakter. Dat zingen op vreemd[e] wijzen staat op één lijn met 't lezen van den Koran in Arabisch door een Javaan die geen Arabisch versta[at] of een gebed in 't Arabisch prevelt, terwijl hij zijn ui[t]gesproken woorden niet verstaat. Zoo is het ook met [het] overnemen van zang en muziek van een volk, wiens ta[al] en gemoedsstemming men niet kent.

We kunnen natuurlijk den schr. in zijn verderen g[e]dachtengang niet volgen, maar willen toch nog op é[én] zijner behartenswaardige opmerkingen de aandac[ht] vestigen.

„Ook de Javaansche muziekinstrumenten, de gamel[an] raken bij de Christenen geheel in onbruik, omdat de[ze] niet kunnen dienen als begeleiding van de Europeesch[e] zangwijze. Ieder, die de schoone gamelan kent, zal mo[e]ten erkennen, dat het groot verlies zou zijn, als de specifiek Javaansche muziek verloren ging.”

Het Jang-plateau als herstellingsoord.

In het Nr. van 20 Mei van „Indië, geïll. tijdschrift” komt de heer J. L. van Gennep in een goed gedoc[u]menteerde, door afb. en kaartjes verduidelijkte, b[e]schouwing nogmaals terug op zijn lievelingsdenkbeel[d] het tot standkomen eener blijvende Europeesche ves[ti]ging op het Jang-plateau, met als centrum een hote[l-] sanatorium. In den breede geeft schr. eene uitlegging hoe hij zich voorstelt dat gehandeld moet worden o[m] een gunstigen uitslag zijner grootsch opgezette plann[en] te kunnen verwachten.

Zooals de hr. v. G. het aanbeveelt, schijnen inderda[ad] zijne ideeën voor verwezenlijking vatbaar, al zull[en] daarbij blijkbaar heel wat technische en vooral fina[n]cieele moeielijkheden zijn te overwinnen. Van ove[r]ijling zijnerzijds kan men intusschen stellig niet spr[e]ken; het is nl. ruim 30 jaar geleden dat de schr. vo[or] het eerst zijn denkbeelden omtrent de gunstige ligg[ing] van het Jang-hoogland als herstellings- en ontspanni[ngs]oord ingang trachtte te doen vinden.

Thans heeft de hr. v. G. zijn laatste woord gespro[ken]; moge het in ernstige overweging genomen worden.

Bandoeng als Gemeente.

Den 1en April 1905, dus 20 jaar geleden, is Bandoe[ng] tot gemeente gepromoveerd. Dit feit gaf den hr. [R.] aanleiding in beschouwingen en vergelijkingen te tr[e]den over het toenmalige onbeduidende plaatsje, m[et] zijn nog geen 48-duizend inwoners en het tegenwoo[r]dige Bandoeng, dat sedert in alle opzichten met reuze[n]schreden vooruit ging en thans is uitgegroeid tot ee[n] stad met een bevolking van ruim 150.000 personen. D[e] verschillende factoren te noemen welke tot dat ont[-]wikkelingsproces het hunne bijdroegen zou ons te ve[r] voeren, waarom verwezen wordt naar de bron zelve[:] het Nr. van 16 April van „Locale Belangen”. Blijkbaar [is] de schr., die zich R. noemt, de heer S. Reitsma, oud-burgemeester van Bandoeng.

De Indische Mercuur.

No. 21 (26 Mei). Tropische groenten, door J. J. Ochs[e] (Uitgave van het kantoor voor de Volkslectuur), be[-]sproken door Dr. W. G. Boorsma. — De lontarsuikerbe[-]reiding op de Kleine Soenda-eilanden (ontleend aan Korte Berichten). — Kinasituatie in 1925. — De uitvoer[-]handel van Java en Madoera gedurende 1925 (slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. (Oprichting van een documentatie-bureau in Ned.-Indië). — Finan[-]cieele berichten en verslagen, zoomede de overige weke[-]lijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over rubber waaraan de volgende titels zijn ontleend. Le caoutchouc dans l'ouest de Java, par M. Guillaume (Agron. Colon. 14, 98, p. 53, 1926); Native rubber in the Dutch East Indies, by R. C. M. Kindersley (Bull. R. G. A. 8, 3, p. [...] 125, 1926); Balata cultivation in British Guiana (enkele cijfers) (India Rubb. W. 71, 1, p. 43, 1926).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 43 (24 April). Beme[s]tingsproeven bij Bengaalsch gras met zwavelzu[re] ammonia en stalmest, door W. Weber. — Houtsoorten van Java en Sumatra's Oostkust (slot). — De Inlandsche landbouw (vervolg). — Sprokkelingen uit de buiten[-]landsche pers. — De Indonesiër met zijn rubber, door Dr. R. Broersma (ontleend aan het Kol. Tijdschr.).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van jaarg. 11, No. 8 (15 April). Mieren als bondgenooten van den planter, door J. C. van der Meer Mohr (met ill.). — De aardappelknollenrups (Phthorimea operculella) en de tabakscultuur in Deli, door J. C. van der Meer Mohr. — Moderne koffiebereiding. — Koffiestatistieken, door Dr. A. J. Ultée. — Mislukte cultuurproeven, door S. Kalff (bijzonderheden omtrent de van Gouvernementswege in vroeger tijd genomen proeven met cultuur van vanille, cochenille en cassave).

De Indische Loods.

No. 67 (van 24 April) bevat o.m. Notities over staat en maatschappij, door Wachter (X. De internationale verhoudingen en onze weermacht). — Een loerah verkiezing in de dessa, door C. — De Inlandsche jeugdbeweging en de studieclubs, door Dr. H. Kraemer (ontleend aan „De Opwekker"). — „Roeping". Lezing van R. M. Noto Soeroto, uitgesproken voor de „Commercieele Club", (ontleend aan de Avondpost).

(Ind.) Vrijzinnig Weekblad.

In het Nr. van 21 April wijdt de hr. H. C. Kerkkamp eene beschouwing aan den Vrijzinnig-Democratischen Bond in Nederland, welke ter gelegenheid van zijn 25-jarig bestaan een gedenkboek heeft uitgegeven, waarvan, op een andere plaats in hetzelfde Nr. een overzicht wordt gegeven.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. Mei 1926. Conferentie van den Ned.-Indischen Zendingsbond te Djokjakarta (overgenomen uit de Banier), door D. Pol. — Het tatoeëeren bij de Soembaneezen, door P. J. Lambooy. — Het mutileeren der tanden bij de Soembaneezen, door P. J Lambooy. — Solo, het bijzondere zendingsterrein van Midden Java, door D. K. Wielenga. — Van mijn uitkijk, door D. Pol.

Het Zendingsblad van de Gereform. Kerken in Nederland. Mei 1926. De Zendingsconferentie te Djokja. — J. A. Wiggers (directeur der Keucheniusschool). — Het jaar 1925 in Djokja (vervolg), door A. Pos. — Het onderwijs op Soemba in 1925, door .. van Dijk. — Javaansche kleeding. — Het Javanisme, door S. Nimpoeno. — Enz.

De Opwekker. Maart '26. Bijlage. Verslag van .. Jeugdconferentie te Bandoeng, gehouden op 18 en .. 1926 in de Zendingskerk aldaar.

* * *

Overzicht van de productenmarkt van Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1926 (vervolg). (Korte Berichten, 23 April '26).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 17. 24 April 1926. (Bureau voor de Volkslectuur, afd. Pers te Weltevreden).

Klein-landbouw en gouvernements-hulp bij den opzet (Motto: „Waar de landbouw bloeit, bloeit de Staat"), door Dr. B. Vrijburg. (De Indische Boerderij, 2 April 1926).

Eenige bedrijfseconomische beschouwingen naar aanleiding van de Ordonnantie Vennootschapsbelasting 1925, door A. E. C. van Saarloos, accountant der 1e kl. bij den dienst der belastingen in Ned.-Indië. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

De Indische begrooting in de Tweede Kamer, door Mr. A. M. Joekes. (De Opbouw, 15 Mei '26).

Nog eens: De financieele verhouding tusschen Land en Gemeente, door J. J. G. E. Rückert (naar aanleiding van een aan het „Vaderland" ontleend artikel over dit onderwerp). (Locale Belangen, 16 April '26).

De rechtspositie der lokale ambtenaren. Prae-advies, uitgebracht door G. Hoeneveld voor het 16e decentralisatie-congres te houden op 23 en 24 Mei '26 te Bandoeng. (Locale Belangen, Mededeeling No. 62).

De suikercultuur in den eersten Compagniestijd. (De Indische Post, 24 April '26).

Oost- en West-Indië. Beknopt leerboek der aardrijkskunde, door L. Romkes. Met vele penteekeningen. (Zwolle, 1926).

Vloot en leger bij de verdediging van Nederlandsch-Indië. Lezing voor leden en genoodigden van „Onze Vloot" op 10 Maart 1926, gehouden door H. Ferwerda. (Kon. Nederl. Vereeniging „Onze Vloot"). (Dordrecht, 1926).

Gedenkschrift uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van den Gouvernements Pandhuisdienst. 1901—April—1926. Geïllustreerd. (Weltevreden, 1926).

Een tocht naar Soemba. (Uitgave Indisch Comité voor wetenschappelijke onderzoekingen). (Batavia, 1926).

Niederländisch—West-Indien (Eine länderkundliche Skizze, mit karte). Von Dr. O. Winkler. (Mitteilungen der Gesellschaft für Erdkunde zu Leipzig 1923—25). (Leipzig, F. Hirt & Sohn. 1926).

(Deze studie over Curaçao en de overige eilanden is, blijkens eene „Vorbemerkung" een heruitgave van des schrijvers „Dissertation", met weglating echter van het historisch gedeelte, het hoofdstuk over „Verwaltung", de rechtspleging en eene literatuuropgaaf, zoomede eenige kaarten).

Suriname.

Eindelijk is er in den nacht van 27 April een einde aan de ellende gekomen. „De West" van 30 April schrijft:

„Sedert Dinsdagnacht zijn eindelijk de regens ingevallen over de geheele kolonie. De weldadige invloed daarvan is in de cultures nu reeds merkbaar. Alle regenbakken in Paramaribo zijn boordevol, maar het niet opgevangen regenwater dringt tot dusver met een verbijsterende snelheid in de uitgedroogde aarde. De loostrenzen op de plantages hebben nog weinig of geen water, hoewel er de laatste dagen zeker reeds een 80 tot 100 m.M. regen gevallen is. Hetzelfde verschijnsel doet zich voor in de bovenrivieren, die tot hedenochtend nog maar heel weinig gestegen waren."......

Wat de droogte-periode voor de kolonie heeft beteekend, vindt men uitvoerig uiteengezet in het ons toegezonden „Verslag, uitgebracht door de Vereeniging voor Handel en Nijverheid in Suriname: De Economische toestand van Suriname in 1925".

Voor zooveel onze ruimte toelaat zullen wij in een volgend nummer daaruit eenige mededeelingen doen.

Voor vandaag bepalen wij ons tot hetgeen een planter aan „De West" van 27 April schrijft over den invloed van de droogte op de cultuurgewassen:

„Verscheidene exemplaren, die nu voor dood aangezien worden, zullen zich later herstellen. Bij het aansnijden van den bast ontdekt men dikwijls, hoewel de boom er uitziet alsof hij dood is, dat er nog leven in zit. Eerst na het invallen van de regens kan dus worden uitgemaakt, hoeveel er werkelijk dood zijn. De jonge boomen in gesloten velden houden zich tot nu toe goed, maar in de oudere velden schijnt thans de grens bereikt te zijn en gaan zij bij duizendtallen dood. Bovendien zijn zoo goed als alle plantsoenbedden dood. Alleen die bedden, die onder een zwaar dak van pinapalmbladeren staan, houden zich goed en daar doet zich de eigenaardigheid voor, dat hoewel de grond tot op een groote diepte absoluut droog is, die plantjes daarop frisch blijven en zelfs nog doorgroeien.

Een droogte als deze is door ons nog nooit medegemaakt, wij hebben nog nooit medegemaakt dat de boomen zoo slap en verwelkt staan, zoodat wij ons geen oordeel kunnen vellen over hetgeen zal gebeuren bij het invallen van de regens. In normale jaren mochten de boomen al eens op het heetste gedeelte van den dag slap staan, in de morgenuren hadden ze weer zooveel vocht opgenomen, dat de bladeren weer overeind stonden. Vielen nu de regens in, dan was na een week niets meer te zien van de schadelijke gevolgen van de droogte en hadden de boomen dus practisch niet geleden. Nu echter, nu reeds sedert maanden de boomen dag en nacht met slap blad staan, hebben wij niet alleen een stilstand in groei, maar geloof ik dat de boomen teren op hun reservevoedsel. Als ik dit juist inzie, hebben wij ons de vraag te stellen: Wat zal er nu gebeuren bij het invallen der regens? Zullen de boomen dan eerst hun reservevoedsel weer aanvullen om dan eerst nieuw blad en vruchten te geven, of zullen zij eerst bloeien terwijl tegelijkertijd blad gevormd wordt? Dit alles zijn voor ons open vragen."

„De West" schrijft naar aanleiding hiervan:

„Tot zoover de planter, uit wiens opmerkingen blijkt hoezeer de toestand nog onzeker is.

Wat echter reeds vaststaat is, dat zoowel de groote als de kleine landbouw enorme schade hebben geleden en er alleszins reden is om die bedrijven eenigszins tegemoet te komen. Wij meenen daarom, dat het op den weg van het gouvernement ligt om in deze de medewerking te vragen van het opperbestuur. Het minste wat men o.i. zou kunnen doen is om zoowel het groot- als het klein-landbouwbedrijf het loopend jaar vrij te stellen van alle belastingen en andere lasten, terwijl daarnaast door reliefworks zal moeten worden getracht eenige verlichting te brengen in den oogenblikkelijken

nood der kleine landbouwers, die nu jammerlijk gebrek lijden. Gelukkig wordt in die laatste richting reeds iets gedaan. De weg van het Tout Lui Faut kanaal naar Lelydorp wordt in orde gebracht, waardoor naburige landbouwers eenig dagloon kunnen verdienen, terwijl verder het voornemen bestaat om ook den weg naar Saramacca aan te pakken. De bedoeling is om dezen weg van twee kanten tegelijk onder handen te nemen, n.l. van uit Kwatta en van uit Saramacca, zoodat daardoor werk wordt verschaft zoowel in Beneden Suriname als in Saramacca.

Of ook hulp noodzakelijk zal zijn aan andere bedrijven, is op dit oogenblik nog niet te zeggen. De toestand in het balatabedrijf is precair, maar de hoop is nog niet uitgesloten, dat indien de regens, zooals in 1924, lang aanhouden — dit boschbedrijf ten slotte nog een normale productie oplevert." '

* * *

„De West" van 23 April schrijft: „Per s.s. Commewijne" kwam hier aan de heer M. Spruyt, onder-administrateur van koffieondernemingen in Nederlandsch-Indië, tevens deskundige op rubbergebied. De heer Spruyt, die groote bekendheid heeft van de cultures in verschillende deelen van Indië, deelde ons mede, dat hij hier een kijkje komt nemen en het van omstandigheden zal afhangen hoe lang hij hier zal blijven".

Het blad hoopt later het genoegen te hebben de indrukken van dezen deskundige zoowel op koffie- als rubbergebied, omtrent Suriname te mogen vernemen.

In verband hiermede laten wij hier dit bericht uit *„De West"* van 7 Mei volgen:

„Volgens geruchten worden er onderhandelingen gevoerd tusschen het gouvernement en een Nederlandsche combinatie, in Suriname vertegenwoordigd door den heer Spruyt, over eventueelen verkoop der gouvernements koffie onderneming Slootwijk."

* * *

Volgens een mededeeling in *„De West"* van 27 April moest de bevloeiingsproef, waarover wij het in ons nummer van 20 Mei hadden, worden gestaakt, omdat het zoutgehalte van het water in het Saramaccakanaal wegens de felle droogte was gestegen tot ongeveer een half percent en het water dus niet meer geschikt was voor de cultures.

Het kanaal wordt geregeld gespuit, waarna het water uit de Saramacca-rivier bij Uitkijk wordt ingelaten. Uit de verzouting van het kanaal blijkt dat niet alleen de geheele Beneden-Saramacca, maar ook een deel van de Boven-Saramacca zout geworden is, ten gevolge van de droogte.

* * *

Naar *„De West"* verneemt, zullen de heeren mr. S. D. de Vries en R. D. Simons met ingang van het nieuwe zittingjaar der Koloniale Staten, hun mandaat als lid der Staten neerleggen, de heer De Vries wegens vertrek uit de kolonie, de heer Simons wegens drukke bezigheden.

Tot voorzitter en ondervoorzitter zijn benoemd de heeren J. Drielsma en Th. Waller.

* * *

In de begrootingsvergadering van de Koloniale Staten van 3 Mei heeft de heer R. D. Simons een hoogst sympathieke en welsprekende rede gehouden, die in haar geheel in *„De West"* van 4 Mei is opgenomen.

In verband met hetgeen wij in ons vorige nummer — en ook reeds vroeger — over de versobering schreven, knippen wij uit de rede van den heer Simons het volgende:

......„Na al het voorafgaande zou ik nu willen komen tot onze eigenlijke taak: deze begrooting, maar ik zie waarlijk niet wat daarover te zeggen valt. Sober, soberder, soberst, allersoberst en welke graden van soberheid men meer kan aanduiden, ziedaar de kwalificatie, die in de laatste jaren op dit, ons staatsstuk past.

Dat bezuiniging, die nu als summum van staatsmanswijsheid overal wordt gehuldigd, ook hier wordt geëischt, het is niet meer dan vanzelf sprekend. Maar deze waarschuwing zij herhaald en de daarin gelegen vrees opnieuw uitgesproken: de versobering worde geen aftakeling, de inkrimping geen likwidatie. Want dan zou eenmaal kunnen blijken, dat wederopbouw niet mogelijk is, omdat de voegen zijn ontwricht of dat, wat nu bespaard werd, veelvoudig zal moeten worden uitgegeven.

Maar bijna alles, wat wij zouden willen aanvoeren is al te voren aangevoerd — argumenten en contra-betoog zullen over en weer niet overtuigen. Laten w[ij] hopen op betere tijden — ook voor de jeugd, die d[aar] wat het onderwijs betreft, dat is, wat zéér veel betre[ft] in betere conditie zal kunnen komen.

De VIe afdeeling van ons begrootingsontwerp dra[agt] tot opschrift: Eeredienst, onderwijs en armenzo[rg]. Daarin ligt dit vermaan, dat de ideëele en intelle[c]tueele ontwikkeling van den mensch heel nauw m[et] het materieele zijn verbonden. Onderwijs en arme[n]zorg in één adem genoemd; als men onderwijs we[g]neemt houdt men dus armenzorg over: *Caveant consules!*

* * *

Verschenen is het Eindverslag van de Commissie va[n] Rapporteurs uit de Eerste Kamer over de ontwerp[en] van wet tot vaststelling van de Surinaamsche begr[oo]ting voor het dienstjaar 1926 en van de Curaçaosch[e] begrooting voor het dienstjaar 1926, welk staatss[tuk] aldus luidt:

„Verscheidene leden waren van oordeel, dat het w[el] is waar wenschelijk zoude zijn met de eerst onla[ngs] opgetreden Regeering van gedachten te wisselen aa[n]gaande het beleid dat zij voornemens is te voeren te[n] aanzien van de bij deze wetsontwerpen betrokken g[e]westen, maar dat, nu het dienstjaar, waarvoor de[ze] begrootingen zijn opgemaakt, reeds voor een zeer aa[n]merkelijk gedeelte is verstreken, het van héél wein[ig] nut meer kan zijn, thans nog in beschouwingen die[n]aangaande te treden."

Tegen deze gevolgtrekking zou wel het een en and[er] zijn aan te voeren, b.v. dat het te voeren beleid n[iet] alleen op *deze* begrooting betrekking heeft.

Hoe het zij, de heeren van de West-Indische afd[ee]ling van „Koloniën" zullen er wel niet rouwig om zi[jn] dat zij het jaarlijksch schriftelijk examen ontsnapp[en] nu de patres conscripti het hebben goedgevonde[n] geen voorloopig verslag uit te brengen.

Waar een ministerieele crisis al niet goed voor is

Curaçao.

De reorganisatie der politie.

Op duidelijke en voorloopig afdoende wijze sta[at] gouverneur in de Memorie van antwoord op de [be]grooting van 1927 den Kolonialen Raad te woord.

„Indien thans naar het oordeel van den Raad", z[oo] lezen wij, „ter beschikking stelling van een bedrag va[n] f 70.000.— voor positie-verbetering van de agent[en] van politie en voorziening in de huisvesting der ma[n]schappen, reeds voor jaren geleden had kunnen voo[r]komen de veelvuldige en gegronde klachten over [de] huidige politie, dan is dit toch zeker geen argumen[t] om nu door het weigeren der gelden, die voor verbe[te]ring noodig worden geacht, den bestaanden toestan[d] te handhaven.

Ondergeteekende laat het dan ook verder gehe[el] voor de verantwoordelijkheid van den Raad, indie[n] op een gegeven oogenblik, onder de in de laatste jar[en] geheel gewijzigde toestanden en bij den zeer groote[n] toevloed van vreemde werkkrachten, blijken zal, d[at] het in sterkte zeer verminderde garnizoen niet meer [in] staat is, aan gebeurtenissen het hoofd te bieden, wa[n]neer het daarbij slecht steunen kan op het bestaand[e] politiecorps.*) Slechts wanneer hij de beschikkin[g] krijgt over een goed georganiseerde militaire-politi[e] die garnizoenen- en militaire politie zal vervange[n] acht ondergeteekende zich in staat, eventueele ong[e]regeldheden te voorkomen en zoo noodig te onder[]drukken.

Inderdaad is het consentreeren van macht in ha[n]den van autoriteiten, die door Nederland worden ui[t]gezonden niet van zelf sprekend, doch evenmin is d[e] functie van Hoofd van Politie steeds bekleed gewo[r]den door een in West-Indië geboren persoon; wel v[an] zelf sprekend is, dat aan het hoofd van eene mili[]taire organisatie, ook een militaire commandant staa[t].

Overigens zij opgemerkt, dat het in de bedoeli[ng] ligt een „goede" politie te vormen, waarvoor de med[e]werking van den Raad ten zeerste zal worden op pri[js] gesteld. Een „goede" politie slaat geen toon aan, do[ch] handhaaft, waar noodig met kracht, orde en rust, [en] staat onpartijdig tegenover een ieder, wie hij moge z[ijn] of waar ook geboren, terwijl juist in de onafhankeli[jk]heid, waarvoor in het Voorloopig Verslag zooze[er] wordt gevreesd, een waarborg is gelegen, dat blank

*) Dit verwijt kan natuurlijk slechts voor de toekomst gelden, a's [de] Raad zijn medewerking geweigerd heeft. Voorloopig is en blijft het [be]stuur in gebreke.

kleurd, Europeesch of West-Indisch, rijk of arm, oog of laag, dezelfde behandeling zal ondervinden. ovendien kunnen vroegere ondervonden bezwaren oeilijk gelden als argumenten tegen een geheel nieu- organisatie onder deskundige leiding. Dat deze or- nisatie een militaire is, heeft het groote voordeel, t de invloed van die leiding grooter is dan ooit in n burgerkorps mogelijk zou zijn. Tenslotte zij opge- erkt, dat de bewering als zoude de politie geen Rijks- ak doch een specifiek Curaçaosch belang zijn, wel n eenige bedenking onderhevig is.

Het is duidelijk dat ondergeteekende voor de wijzi- ng der politie-organisatie te zijnertijd de medewer- ng van den Raad zal inroepen. Bij die gelegenheid er zeer zeker aanleiding bestaan om de bijzonder- den, die de Raad wenscht te vernemen omtrent de ze, waarop de verhouding tuschen de militaire litie en het civiele Hoofd van politie ingevolge het geeringsreglement zal worden geregeld, mede te elen.

Momenteel hebben de plannen nog niet eens vasten rm aangenomen."

Onwaardig van toon.

Nog wel in het officieel gedeelte van *de Curaçaosche rant* van 16 April ll. leest men:

„Het bericht voorkomende in de Amigoe di Curaçao o. 2205 dd. 10 April 1926 luidende:

„DUITSCHE BOOT.

Donderdagmorgen vóór 6 uur, terwijl er een felle ind blies en het weer hevig was, zag een Duitsche oot het licht in den kalkoven op het Rif voor het venlicht aan en stoomde in die richting, doch zat in nder dan geen tijd op de klippen. Gelukkig is de oot weer spoedig losgemaakt en stoomde later de wer- lijke haven binnen."

is volslagen onwaar; van begin tot einde onjuist. Er geen schip gestrand nòch in gevaar geweest."

Sterk.

In het begin dezes jaars ontvingen wij officieel be- richt van de komst des heeren Goedheer en De Groot, eide hoofdonderwijzers, bestemd voor de Hendrik- chool. De heeren hebben van hun plan afgezien en men niet.

wij vernemen, houdt dit verband met de on- heid om hier een geschikte woning te vinden.

(„A. d. C.")

De C. P. I. M.

De C. P. I. M. heeft deze week een nieuw olie-afval- product in den handel gebracht, nl., *Petroleum-cokes,* t steenkolen vervangt en groote hitte geeft. Wij open er veel succes van.

(A. d. C.)

J. S. Joubert †.

6 April l.l. overleed alhier op den leeftijd van 85 ar de heer J. S. Joubert, die van 1905 af gedurende nige jaren lid was van den Kolonialen Raad.

Ook het Apostolisch Vicariaat herdenkt dankbaar t vele goede, dat de heer Joubert als weldoener van Missie verricht heeft. Het laatste schonk hij nog den ond, waarop de kerk van *Jan Dorel* gebouwd is.

(A. d. C.)

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Munt- en geldmoeilijkheden.

Over dit onderwerp — vóór honderd jaar — deelt „W. I. G." van Mei/Juni 1926, een en ander mee. langrijk is het nieuwe licht, dat op de door Brusse Simons eenzijdig behandelde dubloenenkwestie lt. Over het protest der kooplieden tegen Centze- rs optreden valt nog wel een en ander te zeggen. heel ten onrechte voelde de gouverneur zich over protest in zijn hoog ambt beleedigd. De ware aard de bedoeling der onderteekenaars vindt men weer- geven in een brief, dien zij 15 October 1824 aan den aal schreven.

Zij deelden daarin mee, dat zij van ter zijde ver- n hebben, dat de gouv. het stuk heeft aangezien een formeel protest tegen Gouvernementsor- s?) en Koninklijke bevelen", maar verklaren met k dit ter keuring van den Gouverneur te bren- dat zij „tegen niets verders of meerders hebben willen protesteeren, dan waartoe naar regte gepro- testeerd mag worden, namelijk voor kosten en schade, uit de wijze van invordering der bewuste preten- en te volgen executie voor de ondertekenaren lo- en nog lopen zullen — en die daarom aan Zijn Excellentie geschieden zoude, omdat de invordering hoogdeszelfs last geschiedend en, alle surcheance daarin geweigerd zijnde, de ondertekenaars eene vire- parabele schade zo in Credit als finantie zal toebren- gen en dat in, ondergeteekenden ten formeele protes- teeren moeten tegen alle verdere illatien die uit dit papier of protest kunnen worden opgemaakt".

Uit den Verren Vreemde.

Abd el krim's onderwerping.

Daar is, in 't Riff, iets gebeurd dat wij zoo niet ge- dacht, zoo niet verwacht hadden.

Sedert 15 Mei 1926 was de Spaansch-Fransche ope- ratie-lijn, die het kustgebied waar Abd el krim als heer- scher optrad omsloot, zoo bevestigd, dat zij, te zamen met de kust van de Middellandsche zee, een lus vorm- de, die maar aangehaald behoefde te worden, om het terrein waar Abd el krim vrijheid van bewegen had al kleiner en kleiner te maken, zoodat hij ten slotte in de cul-de-sac terecht moest komen. Bij de uitvoering van dit goede plan werd een sterke, modern uitgeruste troepenmacht in het veld gebracht, waartegen de strijd- macht van het Riffijnsche hoofd niet opgewassen kon zijn. De leiding was, vooral aan Fransche zijde, in uit- stekende handen. Door de ondervinding kon men erop rekenen, dat de stamhoofden hun onderwerping zou- den aanbieden waar een sterke krijgsmacht hun land beheerschte.

In het welslagen van dit plan ligt de verrassing dan ook niet.

Maar een lijn van ± 150 K.M., zooals zij hier was van Rihana (linker Fr. vleugel) tot de uitmonding van de Iguermaous in de Middellandsche zee (rechter Sp. vleugel), door bergland, met bewoonde streken hier, woeste gedeelten daar, is niet geheel af te sluiten, en een gelegenheid om tusschen colonnes en posten door te ontwijken is nog te meer te vinden, wanneer de schakels, welke die lijn vormen, telkens verschoven moeten worden.

Wij hadden niet gedacht, dat Abd el krim zich tot overgave zou laten dwingen, wij hadden verwacht, dat hij de Franschen en Spanjaarden zegevierend zou laten oprukken, doch zelf, als 't hem te benauwd werd, tus- schen hun afdeelingen door een heenkomen zou zoeken om in het gebergte *achter* de vijandelijke linie het einde van het voor operatiën gunstige seizoen af te wachten, aldus de Fransche en de Spaansche krachten afmat- tende en uitputtende, zooals de Riffijnen dit reeds tien- tallen van jaren ten opzichte van Spanje hebben vol- gehouden. Wij hadden ook verwacht, dat hij de vele krijgsgevangenen, welke hij nog in zijn macht had, eveneens buiten het bereik van de oprukkende legers zou hebben weten te brengen. Alsmede, dat hij, indien en voor zoover hij aan deze de vrijheid zou willen of moeten geven, daarvoor een hoogen prijs of een be- paald voordeel zou hebben bedongen.

Dit is anders geloopen, en wij hebben ons hierover slechts te verheugen. Wat de oorzaak is van de zoo ge- heele ontmoediging van Abd el krim zal nader nog moeten blijken. Wel heeft hij een paar malen vergeef- sche pogingen gedaan om door Engeland's bemidde- ling tot onderhandelen te komen; bekend is hoe hij herhaaldelijk, het laatst een maand geleden, stappen gedaan heeft om rechtstreeks over vredesvoorwaarden te spreken. In dit alles heeft meer ernst gezeten, dan toen ondersteld werd, en het wijst op een afnemen van zijn invloed en macht en aanhang, maar 't verklaart toch niet de zóó volslagene moedeloosheid, dat hij een onvoorwaardelijke overgave, met onvoorwaardelijke in-vrijheidsstelling van alle krijgsgevangenen, verkiest boven een leven in het binnenland van Marokko, waar hij zeker nog bewonderaars, vereerders en vrienden heeft, terwijl hij ook het wisselspel der kansen uit ondervinding kent.

Zooals gezegd, wij hadden dit niet verwacht. Dat wij in deze verwachting niet alleen stonden, sprak nog uit een artikel in La Dépêche Coloniale van 23 op 24 Mei, dat, na een beschouwing over de prachtige vorde- ringen die op het Riffijnsche front werden gemaakt, de mogelijkheden aangaf, welke voor Abd el krim over- bleven, indien hij niet kon besluiten zich onvoorwaar- delijk over te geven. Daar vindt men dan opgesomd: het zoeken van een schuilplaats in de bergen als ver- laten zwerveling; de vlucht naar de kust van de Mid- dellandsche zee om over zee een heenkomen te zoe- ken; of het bereiken van Tanger, het internationaal plekje in Marokko. Zoo schreef toen nog het Fransche koloniale blad bij uitnemendheid. En toen Abd el krim in die dagen een poging deed om een wapenstilstand te verkrijgen ter inleiding van nieuwe onderhandelin-

gen, was een deel van de Fr. pers er geenszins gerust op, dat men, door dit af te wijzen, tot een spoedige beeindiging van de Riff-kwestie zou kunnen komen.

Hoe dit zij, de Fransche autoriteiten hebben een goeden kijk gehad op de positie waarin Abd el krim was gebracht.

Den 26en toch werden uit de krijgsgevangenschap vrijgelaten: 6 Fr. officieren, 8 onderoff., 25 soldaten, 112 Algerijnen en Singaleezen; 105 Sp. soldaten, 19 burgers, 2 vrouwen, 4 kinderen. Daarna zond hij bericht van zijn onvoorwaardelijke onderwerping. Den 27en meldde hij zich om 5 uur in den morgen zelf aan den Franschen post Imazoeën.

Zijn lot is nu in handen van de overwinnaars. Reeds spreken berichten van een verbanning naar een der Middellandsche zee-eilanden, Corsica wordt genoemd. Spaansche beschouwingen willen een strenger afdoening, veroordeeling als rebel.

Het behaalde succes heeft bevestiging gebracht van de leer, dat hier alleen door krachtige militaire actie, die een geheel (in deze het omsloten Riff-gebied) omvat, en door stelselmatige leiding, die de bestuurstaak voorloopig geheel in handen neemt, een blijvend resultaat te bereiken is. Abd el krim heeft zich niet buiten dien cirkel weten te houden, dat is zijn verderf geworden.

Eere voor dit bereikte succes aan de regeering te Parijs; Briand en Painlevé hebben de dure onderneming durven doorzetten de oppositie en den lagen koers van den franc ten spijt. In Marokko zelf komt de eer boven anderen toe aan den resident-generaal Steeg en aan generaal Boichut, opperbevelhebber der ageerende krijgsmacht; generaal San Jurgo voerde het bevel over de Sp. troepen.

De beteekenis der behaalde overwinning reikt veel verder dan de Marokko-kwestie in engeren zin. Abd el krim was in de geheele Mohamedaansche wereld een heldenfiguur. Men liet hem gaarne een rol spelen in de bolsjewikische en communistische propaganda. Onder hen, die nog beheerscht worden door na-oorlog sympathieën en anti-sympathieën, waren er, evenals onder de blinde anti-militaristen, die 't succes van het Riffijnsche opperhoofd met leedvermaak volgden. Zoo is de draak met vele koppen verslagen.

Zal hiermede de Marokko-kwestie in haar geheel een afdoende oplossing en bevrediging zijn gebracht?

Men moet in aanmerking nemen, dat het Riffgebied tot de Spaansche sfeer behoort. In het overige, het Fransche deel was de bevrediging door maarschalk Lyautey reeds heel ver volbracht, het nu behaalde succes zal zeker medewerken om daar den laatsten weerstand nog te verzwakken, en de resident-generaal Steeg is een bestuurshoofd van beproefde bekwaamheid.

Maar in het Riff moet nu het Spaansche bestuursbeleid de vredelievende voortzetting regelen van de bevochten overwinning. Deze overwinning is er verkregen door samenwerking met Frankrijk, ja door de Fr. leiding te aanvaarden. Zal Primo de Riverra ook voor het bestuursbeleid daar in de leer willen gaan? In dat geval zal het lot van Abd el krim anderen tot voorbeeld en waarschuwing zijn. Maar mocht 't daarentegen in 't Riff weer Spaansch toegaan, dan zou er een nieuwe Raisoelie of Abd el krim opstaan, en in Spanje gaan nu al stemmen op van wrok en wraak, die geenszins van bezadigdheid en ingetogenheid getuigen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 5 Juni e.k.*, des voorm. ten 11 u., in het Hotel Monopole te Amersfoort.

Agenda:

1. Opening.
2. Notulen (Zie K. W. van 13 Mei '26, No. 19).
3. Besprekingen in verband met de Agenda der Algemeene Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING op *dienzelfden datum* in genoemde inrichting, des nam. ten 2 ure.

1. Opening en herdenking wijlen Mr. Sonneveld.
2. Notulen (Zie K. W. van 29 October '25, No. 44).
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording '25 met rapport der Verificatie-Commissie en Begrooting 1926. (Zie K. W. van 18 Maart '26, No. 11).

4. Benoeming Commissie van Verificatie, Rekenin Verantwoording 1926.
5. Voorziening vacatures H.B.
6. Voorstel afd. Nijmegen — a en b. — (Zie K. W. 22 April 1296, No. 16).
7. Propaganda.
8. Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene gadering.
9. Rondvraag en sluiting.

N.B. Het Bestuur der afdeeling Amersfoort sten voor de uren tusschen en na deze bijeenkom dienstbaar te maken aan gezellig onderling verke

De Secretaris,
VAN DER BRUG

Van de Redactie.

Wegens plaatsgebrek kon in dit Nr. het vervolg het artikel over Volkslectuur in Ned.-Indië nie den opgenomen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE VERLOFGANGERS.

J. C. Fanoy, Inspecteur van Financiën te Weltevre Nieuwe Gracht 149, Utrecht.
J. P. Captijn, Inspecteur bij den Post-, Telegraaf- Telefoondienst, p/a. C. Speet, Kl. Houtstraat m.i.v. 1 Juni a.s. p/a. Mevr. Veldhuizen, Zijlweg Haarlem.
J. A. M. Tielman, Stationscommies 2de klasse bij Staatsspoor- en Tramwegen, Berg en Dalscheweg Nijmegen.
K. F. Donk, Stationscommies 2de klasse bij de St spoor- en Tramwegen, Berg en Dalscheweg 364, megen.
C. A. M. Lentze, Hoofdopnemer bij den Waterstaat 's Lands B. O. W., Groot Hertoginnelaan 92, 's venhage.
B. G. G. Dietz, Onderwijzer der 1ste kl. bij het Op Europ. L. O., Prinses Mariannelaan 10, Voorbu
H. M. Bulles, wnd. Hoofdagent der 1ste kl. in de dentie Jogjakarta, Maastrichterlaan 50, Vaals.
E. Perné, Referendaris 1ste kl. bij de Staatsspo Tramwegen, Accaciastraat 120, 's-Gravenhage
B. Korn, Controleur 1ste kl. bij het Binnenlands stuur, Copernicusstraat 145, 's-Gravenhage.
Mej. G. H. M. van Tulder, Onderwijzeres 2e kl. bi Openb. Europ. L. O., p/a. Dr. A. C. A. H Gouda.
J. C. van den Braak, Hoofd der drukkerij bij het toor v. d. Volkslectuur te Weltevreden, Broek weg 82, Woensel.
H. Bruinink, Hoofdrechercheur 1ste kl. in de resi de Midden-Priangan, Provincie West-Java, 1e Oo parkstraat 8, Amsterdam.
L. Noë, Controleur 1ste kl. bij het Binnenlandsch stuur, p/a. Dr. Idenburg, Burgemeester Reigerst 82 te Utrecht.
J. F. Brendel, Hoofdagent van politie 1ste klasse de residentie Midden-Priangan, gouvernement W Java, p/a. Wed. Brendel, Ten Hoetdwarsstraat Nijmegen.
Mr. M. van Apeldoorn, Voorzitter van den landraad Kediri, Schimmelpenninkstraat 38, Amersfoort.
Mej. Y. Oosterdijk, Verpleegster der 1ste kl. bij dienst der Volksgezondheid, St. Peterlaan 32, Arnh
W. Horst, Directeur 3de klasse van de bijzondere st gevangenis te Muntok, p/a. E. de Vries, Raapops weg 108, Arnhem.
C. J. Mol, Onderwijzer der 1ste klasse bij het Op baar Europeesch Lager Onderwijs, Nieuw-Helvoet
Ch. L. Coemaet, wnd. Ondercommissaris van poli IJzendijke.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIë, SURINAME EN CURAÇ

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's La dienst in Nederlandsch-Indië, Suriname en Cu waarin moet worden voorzien door uitzending wege het Departement van Koloniën, bestaat gele heid tot mededinging.

1⁰. Uitzending voor den Nederlandsch-Indis Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwij het bezit der hoofdakte;
b. leeraar (leerares) in de klassieke talen;
c. leeraar (leerares) M. O. Nederlandsch (doct of doctorandi Ned. letteren genieten de voorkeur

. leeraar (leerares) M. O. Fransche taal (volledig oegd);
. leeraar (leerares) M. O. Duitsche taal (volledig oegd);
. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezond- (dienstverband 3 of 5 jaren);
. landbouwconsulent bij den Landbouw Voorlichtsdienst;
. textielvakman (hoofd der werkplaats) bij het gegeniswezen in de bijzondere strafgevangenis te en (Soerakarta);
. jutewever (gediplomeerd technisch-ambtenaar 2de se) bij idem;
. adjunct-accountant voor den belastingaccountantsnst;
. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en elijken dienst).
. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:
. lid van het Hof van Justitie;
b. 2 hoofdonderwijzers.
3°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdonderwijzeressen;
c. 2 loodsen.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., a t/m j), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., k) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

Heeren Secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doeleinden, boekwerkjes welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn (zie pag. 16 K.W.) wenschen te ontvangen, gelieve hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17.

Mutatiestaat van 26 Mei tot 2 Juni.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Pellenkoft, Cand. Ind. Ambtenaar, Leiden, Kaiserstraat 18. f 2.50	den heer M. Hins te Leiden.
M. Marsman, Nijmegen, Sumatrastraat 9. f 5.—	Secretaris Afd. Nijmegen.
Directie der Nieuwe Arnhemsche Courant, Arnhem, Zwanestraat 25. f 5.—; G. Vreedenburg, oud-Luitenant-Kolonel der Mariniers, Dieren, Tramstraat 10. f 5.—	Secretaris Afdeeling Arnhem.
Mevrouw Weduwe C. van Doorn-Colenbrander, Hilversum, Sterrelaan 41. f 5.—	den heer J. C. Hietink te Den Haag.
Mejuffrouw V. van Lierop, Directrice Hollandsche Gangschool, Den Haag, Groenesteinstraat 47/51. f 5.—; J. van Lakerveld, oud-Administrateur Billiton Mij., Den Haag, Frankenslag 109. f 5.—	Secretaris van het Dagelijksch Bestuur.
S. L. Spoor, Controleur 1ste kl. B.B., Den Haag, ystraat 23. f 5.—	Secretaris Afdeeling Den Haag.
Noordenbos, Lowokwaroe 24 te Malang	Eigen aanmelding.
D. H. Bosch, Administrateur s.f. „Pangka" te Slawi f 10.—; Dykstra, Administrateur Rubberondern. „Hessa", Tandjong-Balei (S. O. K.). f 10.—; J. Koek, wd. Administrateur Rubberondern. „Silau Boenia", Tebing Tinggi (S. O. K.). f 6.—; F. Leersnyder, Administrateur Rubberondern. „Poeloe Banding", Kisaran (S. O. K.). f 6.—; F. T. Terwindt, Administrateur Rubberondern. „Soengei Boenoet", Kisaran (S. O. K.). f 6.—; B. M. van Driel, Arts, Hospitaal te Soengei-Sengkol, Medan. f 6.—; N.-Ind. Escompto Maatschappij, Batavia. f 6.—; H. Pootjes, Onder-Directeur N.-I. Escompto-Mij. te Batavia. f 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Ned.-Indië.

Nieuwe Begunstigers:

Sibbelee te Tiel. f 2.50	Secretaris Afdeeling Nijmegen.
A. van Blijenburgh, Apeldoorn, van der Heijdenlaan 9. f 2.—	Mevrouw M. L. van Blijenburgh te Apeldoorn.

Afschrijven:

E. Zeiler, Directeur plantage „Zorgvliet", Paramaribo, Baarn (overleden).
D. Hermans, Opzichter plantage „Zoelen". Paramaribo.

Adresveranderingen:

Dr. W. H. Arisz, van: Djember naar: Groningen, Kijk in 't Jatstraat 84. f 5.—
A. G. Jenny, Administrateur s.f. „Kadipatèn", van: Cheribon naar: Nijmegen, p/a. Familie Gatsonides, Batavierenweg 161. f 25.—
F. Schor, Agent H. V. A., van: Medan naar: Amsterdam, p/a. H. V. A., N. Z. Voorburgwal 162. f 12.—
C. Horsting, Adjunct-Hoofd Triangulatie O.I., van: Weltevreden naar: Amsterdam, p/a. den heer J. Boer-, Plantage Kerklaan. f 5.—
W. Weijers, Amersfoort, van: Kapelweg naar: W. ...slaan 35.
Donck, van: Rotterdam, Prinsenhoofd No. 1A naar: Den Haag, Juliana van Stolberglaan 137. f 5.—
Oudschans Dentz, W.-I. Ambtenaar m.v., van: Haarlem, Coornhertstraat 12 naar: Den Haag, Zoutmanstraat 14. f 5.—
C. Lievegoed, Redacteur N. R. C., Den Haag, van: Heemskerckstraat 9 naar: 1e Obrechtstraat 16.
D. Niestadt, Declamator, van: Den Haag, Fred. Hendrikplein 41 naar: Scheveningen, Cornelis Jolstraat 56.
W. R. Grijzen, Beheerder Pandhuisdienst, van: Den Haag, Galileistraat 26 naar: Weltevreden, p/a. Hoofdbureau Pandhuisdienst, Kramat.
N. W. Pel, Oud-Kapitein der Genie, van: Den Haag, Batjanstraat 28 naar: Padang.
P. L. Fabriek, Controleur 1ste kl. P.T.T., van: Weltevreden naar: Palembang.
Dr. L. Gonggrijp, Gouvernements-Arts, van: Sitoebondo naar: Bondowoso.
J. E. Jasper, Resident, van: Pekalongan naar: Jogjakarta.
J. Blok, As.-Resident, van: res. Timor naar: Gouvernement der Molukken (Amboina).
A. Rompies, Controleur 1e klasse Pandhuisdienst, thans te Rembang.
W. Huson, Controleur B.B., thans residentie Djambi.
J. L. Manusama, Posthouder, thans te Saparoea.
H. W. Th. de Santy, Controleur B.B., van: Celebes naar: Gouvernement van Atjeh en Onderhoorigheden.

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten dienste aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede van verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.